

ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო
უნივერსიტეტი ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა
ფაკულტეტი ევროპეისტიკის დეპარტამენტი

ხელნაწერის უფლებით

სოფიო კახიძე

**ფიტონიმებით მოტივირებული
იდიომების კვლევა ფრანგულ და
ქართულ ენებში**

სპეციალობა - ლინგვისტიკა

ფილოლოგიის დოქტორის აკადემიური ხარისხის
მოსაპოვებლად წარმოდგენილი სადისერტაციო
ნაშრომის

ა ნ ო ტ ა ც ი ა

ბათუმი-2020

სადისერტაციო ნაშრომი შესრულებულია ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის ევროპეისტიკის დეპარტამენტში.

სამეცნიერო ხელმძღვანელი:

ნატალია სურგულაძე

ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი, ფილოლოგიის დოქტორი.

შემფასებლები:

ქეთევან ჯაში

სევილიის (ესპანეთის) უნივერსიტეტის პროფესორი-მკვლევარი, ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი.

ქეთევან გაბუნია

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი, ფილოლოგიის დოქტორი.

ირინე გომბეთელიანი

ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი, ფილოლოგიის დოქტორი.

უცხოელი შემფასებელი:

ჟან-ფილიპ ზუოგბო

პარიზის დიდროს უნივერსიტეტი (პარიზი), ფილოლოგიის დოქტორი.

სადისერტაციო ნაშრომის დაცვა შედგება **2020 წლის 13 ივლისს, ორშაბათს, 13:00 საათზე, 37-ე აუდიტორიაში**, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის სადისერტაციო საბჭოს მიერ შექმნილი სადისერტაციო კომისიის სხდომაზე.

მისამართი: ბათუმი 6010, ნინოშვილის/რუსთაველის ქ. 35/32, პირველი კორპუსი.

სადისერტაციო ნაშრომის გაცნობა შეიძლება ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ილია ჭავჭავაძის ბიბლიოთეკაში, ხოლო სადისერტაციო ნაშრომის ანოტაციისა - ამავე უნივერსიტეტის ვებგვერდზე (www.bsu.edu.ge).

სადისერტაციო საბჭოს მდივანი,

ფილოლოგიის დოქტორი, ასოცირებული პროფესორი

ნ. ფარტენაძე

შესავალი

გლობალიზაციის ეპოქაში, ამა თუ იმ ენის ცოდნა გარდა მისი ამოუწურავი ლექსიკური ფონდისა და გრამატიკული კონსტრუქციების ფლობისა, უნებურად მისი კულტურის გაცნობასა და გათავისებასაც მოიცავს. უცხოური ენა სავსეა ისეთი კულტურული მომენტების აღმნიშვნელი რეალიებით, რომელთა გაგება და თარგმნა მშობლიურ ენაზე მათი ცოდნის გარეშე შეუძლებელია, განსაკუთრებით კი მეორე ენაში შესატყვისის არქონის შემთხვევაში. ასეთი „უცხო ხილის“ განმარტებით, მთარგმნელი მნიშვნელოვნად ეხმარება ადრესატს სხვა კულტურის ფენომენის შემეცნებასა და გაგებაში. ამ მხრივ კი, განსაკუთრებით საინტერესო და საყურადღებოა ფრაზეოლოგიზმებისა და იდიომების უკიდევანო სამყარო.

თანამედროვე საზოგადოება სულ უფრო და უფრო მეტად ცდილობს ისაუბროს იდიომებით, რითაც ერთი მხრივ, ძველის გახსენებით ხელს უწყობს ისტორიის უკვდავყოფას, მეორე მხრივ კი, ახლის დამატებით-ენის ლექსიკური ფონდის გამდიდრებას. ჟამთა სვლის პარალელურად, ენით შემონახული, თაობიდან თაობაზე გადაცემული, კულტურული თავისებურებებით გაჟღენთილი და უნიკალურობით გამორჩეული ხატოვანი თქმები, კონკრეტული ენის ფასდაუდებელი განძია, მისი სიცოცხლის უნარიანობის საწინდარია, რადგანაც სანამ ჩვენ-ადამიანები, ნებსით თუ უნებლიეთ, მათ ვიყენებთ ყოველდღიურ კომუნიკაციაში, ენა და ერის კულტურა არსებობას განაგრძობს, მისი „გული“ რითმულად ფეთქავს. მაშასადამე, ენა ცოცხლობს.

გასული საუკუნის მიჯნაზე გაბატონებულმა ანთროპოცენტრულმა პარადიგმამ, წინა პლანზე წამოსწია და ყურადღების ცენტრში განათავსა ადამიანი, მის ირგვლივ არსებული საგნობრივი და ვირტუალური სამყარო, მისი დამოკიდებულება ამ სამყაროს მიმართ. ენა კულტურის ერთგვარ კოდად გადაიქცა. „როგორც კ. ლევი-სტროსი აღნიშნავს, ენა ერთდროულად კულტურის

პროდუქტიცაა, მისი მნიშვნელოვანი შემადგენელი ნაწილიც და კულტურის არსებობის პირობაც. უფრო მეტიც, ენა-კულტურის არსებობის სპეციფიკური გზაა, კულტურული კოდების ფორმირების ფაქტორი“ (Маслова, 2001: 22). ამის ნათელი გამოხატულება კულტურულ ძეგლებში-მითებში, ლეგენდებში, იგავ-არაკებში, ტრადიციებში, რიტუალებში, ფრაზეოლოგიზმებსა და იდიომებში შემონახული ამა თუ იმ ერის განვითარების ეტაპები, ეთნოსის სიბრძნე, სიმდიდრე და მრავალსაუკუნოვანი გამოცდილებაა. სწორედ, ენის საშუალებით გადაეცემა თაობიდან თაობას მათში თავმოყრილი, ჩამალული ეროვნული ინდივიდუალურობა და ერის მენტალიტეტით გამსჭვალული ღრმა ნააზრევი. ყოველივე ზემოთქმული კი, *ინფორმაციის ფასდაუდებელ განძსა და კვლევის ამოუწურავ მასალას წარმოადგენს.*

„ფიტონიმია, როგორც ერთ-ერთი ფრაგმენტი სამყაროს ენობრივი სურათისა, მოიცავს ეთნოკულტურულ ინფორმაციას მცენარეულ რეალიათა ხალხური გაგების შესახებ“ (Фаткуллина,... 2016: 93) და არა მხოლოდ ხალხურისა. „ფიტონიმები უდიდესი კონოტაციური მუხტის მატარებლებია და ფლობენ საკმაოდ დიდ მეტაფორულ პოტენციალს“ (Фатюшина, 2013: 421). ისინი „[...] როგორც ჩვეულებრივ-კოგნიტური ნომინაციის პროდუქტი, ასახავენ ერის მენტალიტეტის თავისებურებებს მცენარეთა სამყაროსთან მიმართებაში“ (Петракова, 2015: 152).

„ფიტომორფიზმების გამოყენების ეროვნული სპეციფიკა განპირობებულია როგორც ეროვნულ-კულტურული ტრადიციებით, ასევე ჩვენი პლანეტის მცენარეთა ნაირსახეობითა და გეოგრაფიული მდებარეობის ნაირგვარობით“ (Кхонг, 2018: 81). გეოგრაფიული მდებარეობა განსაზღვრავს კონკრეტული ტერიტორიისთვის დამახასიათებელ ფიტონიმთა კონკრეტულ სახეობებს. ამიტომ რთულდება და ხშირად ვერც ხერხდება ფიტონიმური ფრაზეოლოგიზმების შეპირისპირება. *სწორედ ეს* განაპირობებს ფიტონიმური იდიომების შესწავლის აუცილებლობის საკითხს.

„ფიტონიმები, როგორც სემანტიკური ლექსიკის ერთ-ერთი სახეობა, მოიცავს რა მცენარეთა გარკვეულ მახასიათებლებს, ასახავს ადამიანთა სულიერ სამყაროს. მათი ლინგვოკულტურულ ასპექტში შესწავლა გარკვეულ წარმოდგენას იძლევა ამა თუ იმ ერის მრავალგვარი ენობრივი მოვლენების შესახებ, ასევე შესაძლებელს ხდის თვალყური მივადევნოთ, იმას თუ როგორ იჭრება არაენობრივი სინამდვილე ენაში. ფიტონიმთა ტექსტში ფუნქციონირების განსაკუთრებულობა, წარმოადგენს სამყაროს ეროვნულ სურათს, რომელიც ისახება ენობრივ ერთეულთა სემანტიკაში სიტყვების მნიშვნელობათა და ასოციაციათა გავლით განსაკუთრებულ კულტურულ-სპეციფიკურ მნიშვნელობებში“ (Лин, 2015: 14). **სწორედ ეს გახლავთ ნაშრომის აქტუალურობა.**

ნაშრომის მიზანია შევისწავლოთ ორი განსხვავებული კულტურის ფრაზეოფიტონიმები, მოვახდინოთ მათი კონცეპტუალური კლასიფიკაცია და ვნახოთ რამდენად ერთგვაროვანი თუ არაერთგვაროვანია მათი შინაარსი და ლექსიკური შემადგენლობა.

შესაბამისად ჩვენ მიერ დასახული **ამოცანებია:**

- გამოვყოთ ფრაზეოლოგია, როგორც ცალკეული ლინგვისტური დისციპლინა, მისი შესწავლის ობიექტი და დარგი;
- მიმოვიხილოთ ფრაზეოლოგიის განვითარების ეტაპები და პროცესები ფრანგულ, რუსულ და ქართულ ლინგვისტიკაში; ასევე ფრაზეოლოგიზმების ფუნქციური დანიშნულებანი ენაში და მათი კლასიფიკაციები და ხაზგასმით აღვნიშნოთ ფრაზეოლოგიის ეროვნული ხასიათი;
- გადმოვცეთ ფიტონიმების რაობა და მათი ლინგვისტური კლასიფიკაცია;
- ფრანგულ და ქართულ ენებში სხვადასხვა წყაროდან მოვიძიოთ ფიტონიმებით მოტივირებული იდიომები მათი ეტიმოლოგიითურთ;

- მოვახდინოთ ორივე ენაში ერთგვაროვანი შინაარსის მქონე, ასევე არაერთგვაროვანი ანუ შინაარსობრივად განსხვავებული იდიომების კონცეპტუა-ლური კლასიფიკაცია, გამოვყოთ ლექსიკური შემადგენლობით მსგავსი და განსხვავებული ფიტონიმური იდიომები ორივე ენაში;

დასახული მიზნებიდან და ამოცანებიდან გამომდინარე, **ნაშრომში გამოყენებული კვლევის მეთოდებია:** შეპირისპირებითი, დაკვირვების, აღწერის, ანალიზის, ლინგვოკულტუროლოგიური, თვისობრივი და პრაგმატიკული მეთოდები.

ნაშრომის **თეორიული ღირებულებაა** ის, რომ მასში შეგკერებულა ქართულ, ფრანგულ და რუსულ ლინგვისტიკაში ფრაზეოლოგიის დარგში მომუშავე ქართველი და უცხოელი მეცნიერების მოსაზრებები იმავე დარგის, მისი შესასწავლი ობიექტის, ზოგადად ფრაზეოლოგიზმების, მისი სახეების შესახებ, ფიტონიმების რაობის, კლასიფიკაციის, ორ ენას შორის არსებული მსგავსებისა და განსხვავების თეორიული საკითხები. აღნიშნული კვლევა შესაძლებელია გამოყენებულ იქნას ლინგვოკულტუროლოგიის სფეროში, სპეცკურსებსა და საბაკალავრო და სამაგისტრო საგანმანათლებლო პროგრამების სწავლებისას. ხოლო თავისი განმარტებებითა და უმეტეს შემთხვევაში ეტიმოლოგიით წარმოდგენილი ფრანგული და ქართული ემპირიული მასალა-ფიტონიმური იდიომები, ამ საკითხით დაინტერესებულ პირებს, სტუდენტებსა თუ მოსწავლეებს მზა სახით მიეწოდებათ, რაც მათ გაუადვილებს იდიომებთან მუშაობასა და დიდ დახმარებასაც გაუწევს. სწორედ ეს გახლავთ ნაშრომის **პრაქტიკული ღირებულება.**

დარგის შესახებ თავმოყრილი საკმაოდ მდიდარი თეორიული ინფორმაცია, წარმოდგენილი ლინგვისტიკაში ჯერ კიდევ ნაკლებად შესწავლილი ასპექტის-ფიტონიმის რაობა და კლასიფიკაცია, ლექსიკონებიდან და ინტერნეტ წყაროებიდან მოპოვებული ემპირიული მასალა და მათი სტატისტიკური შეფასება, ნაშრომის **მეცნიერული სიახლეა.**

ნაშრომის სტრუქტურა და მოცულობა: ნაშრომი მოიცავს შესავალს, სამ თავსა და თერთმეტ ქვეთავს, დასკვნას, გამოყენებულ ლიტერატურასა და ინტერნეტ წყაროებს, შემოკლებათა განმარტებასა და დანართებს. ნაშრომი 151 ნაბეჭდი გვერდია. ფრანგული და ქართული ფიტონიმური თქმებისგან შემდგარი დანართებითურთ კი 214 ნაბეჭდი გვერდია (დანართები 63 ნაბეჭდი გვერდია).

პირველ თავში შეჯერებულია ფრანგ, რუს და ქართველ ენათმეცნიერთა კვლევები ფრაზეოლოგიის დარგის, ობიექტისა და შესწავლის აუცილებლობის შესახებ.

მეორე თავი ეთმობა ფიტონიმების რაობისა და მათი კლასიფიკაციების ანალიზს, ასევე წარმოდგენილია მცენარეთა კომპონენტებით შედგენილი ქართული და ფრანგული იდიომების ეტიმოლოგიური კვლევა.

მესამე თავში თავმოყრილია მდიდარი ემპირიული მასალა ორივე ენის ფიტონიმური იდიომების ფონდიდან, მოცემულია მათი კონცეპტუალური კლასიფიკაცია და დაჯგუფებები შინაარსობრივი და ლექსიკური ნიშნის მიხედვით.

ემპირიულ მასალად ინტერნეტ წყაროებიდან და სხვადასხვა ლექსიკონებიდან აღებულია ჯამურად ათას ორას ორმოცდაშვიდი (1,247) ფიტონიმების შემცველი იდიომი: სამას ორმოცდარვა (348) ქართული და რვაას ოთხმოცდაცხრამეტი (899) ფრანგული გამოთქმა.

ნაშრომის მოკლე შინაარსი

თავი I. ფრაზეოლოგიის განვითარების კვლევა - ხუთი

ქვეთავისგან შედგება:

1.1. ფრაზეოლოგია როგორც ცალკეული ლინგვისტური დისციპლინა, მისი შესწავლის ობიექტი და დარგი ქვეთავში განმარტებულია ფრაზეოლოგიის რაობა-„მყარ შესიტყვებათა ერთობლიობას ფრაზეოლოგია (ბერძ. *Phrasis* „გამონათქვამი“, *lógos* „სიტყვა“, „მოძღვრება“) ეწოდება. ამავე ტერმინოლოგიით აღინიშნება ის დარგი, რომელიც ენის ფრაზეოლოგიურ შემადგენლობას შეისწავლის“ (გამყრელიძე, ... 2008: 375). ხაზგასმულია ტერმინის განსაზღვრის აუცილებლობის საკითხი, რადგანაც ფრაზეოლოგიასთან მიმართებაში ტერმინთა განსაკუთრებულ სიმრავლეს ვაწყდებით. ფრაზეოლოგიზმის „[...] აღმნიშვნელად დღეს ერთმანეთის გვერდით იხმარება სხვადასხვა ტერმინი: ფრაზეოლოგიური ერთეული, ასევე ფრაზეოლოგიური-გამოთქმა, საქცევი, კლიშე, შტამპი, შენაზარდი (შეხორცება), მთლიანობა, შესიტყვება (ფართო და ვიწრო გაგებით); გარდა ამისა, მყარი გამოთქმა, დაუშლელი შესიტყვება, ლექსიკური ერთეული, სტერეოტიპული გამოთქმა; იდიომი-მეტაფორული, სახოვანი, გაქვავებული და სხვა“ (თაყაიშვილი, 1961: 13). „[...] მყარ შესიტყვებათა სიმრავლე იყოფა შემდეგ არაერთგვაროვან ჯგუფებად: იდიომები, ფრაზეოლოგიური შესიტყვებები, სამეტყველო შტამპები, ფრაზეოსქემები და ე.წ. ფრთიანი გამოთქმები (ანდაზები, აფორიზმები და მისთ.)“ (გამყრელიძე, ... 2008: 376). ასევე განხილულია, ფრაზეოლოგიის შესწავლის დარგიც, რადგანაც სხვადასხვა კრიტერიუმების გათვალისწინებით მას ხან ლიტერატურათმცოდნეობის, ხან სტილისტიკის, ხან ლექსიკოლოგიისა და ხანაც ლინგვისტიკის შესწავლის ობიექტად მიიჩნევენ.

1.2. ფრაზეოლოგიის განვითარების ეტაპები.

ფრაზეოლოგია, როგორც ცალკეული ლინგვისტური დისციპლინა XX საუკუნის დასაწყისში წარმოიქმნა და დაკავშირებულა ფრანგი წარმომშობის შვეიცარიელი ლინგვისტის შარლ ბალის (Charles Bally) სახელთან. შეიძლება ითქვას, რომ ენათმეცნიერების ისტორიაში ის პირველი იყო, ვინც ფრაზეოლოგიური ერთეულები (ფე) გაიაზრა როგორც ცალკეული მოვლენა, რითაც საფუძველი ჩაუყარა თანამედროვე ფრაზეოლოგიას, როგორც დამოუკიდებელ დისციპლინას. მანვე მეცნიერულად დაასაბუთა მყარი გამონათქვამების სპეციალური შესწავლის აუცილებლობა და თავის ნაშრომებში წარმოადგინა საინტერესო დებულებები ფრაზეოლოგიის ნიშან-თვისებებზე, მისი კვლევის მეთოდზე და გამოყო ფრაზეოლოგიზმების ორი ჯგუფი. ამ თავში განვიხილავთ ბალისეულ კონცეფციებს და წარმოვადგენთ მის მიერ გამოტანილი დასკვნების ანალიზს.

ამავე დარგის განვითარებასა და ფრაზეოლოგიის თეორიული საფუძვლების შემუშავებისთვის აქვეა წარმოდგენილი შემდეგ მკვლევართა შეხედულებათა და თეორიულ ნაშრომთა ანალიზი: *ფრანგულ ენათმეცნიერებაში* - მ. რა, ჟ. მარუზო, პ. გირო, ა. რეი, ს. შანტრო, ი. გონზალეზ რეი, ა. პამიეს ბერტრანი და ა.შ. *რუსულ ენათმეცნიერებაში*- ვ. ვ. ვინოგრადოვი, მ. მ. ბაბკინა, ს. გ. გავრინი, ვ. პ. ჟუკოვი, ბ. ა. ლარინი, ვ. მ. მოკიენკო, მ. ტ. ტაგიევა, ვ. ნ. თელია, ნ. მ. შანსკი, ი. დ. აპრესიანი, ვ. გ. გაკი, ა. გ. ნაზარიანი, კ. დ. პრიხოდკო, ი. ი. რეცკერი, ი. ნ. ტიმესკოვა, ა. ვ. კუნინი, ე. ვ. პოლივანოვი, ნ. ნ. ამოსოვა და ა. შ.

1.3. ფრაზეოლოგიის კვლევა ქართულ ენათმეცნიერებაში

საქართველოში, XX საუკუნის შუა პერიოდიდან, კერძოდ 1941 წელს ჩნდება ფრაზეოლოგიისადმი, განსაკუთრებით იდიომატიკის საკითხებისადმი, მიძღვნილი კვლევები. ამ ქვეთავში წარმოგიდგინებთ ქართულ ენათმეცნიერებაში ამ დარგში მოღვაწე მკვლე-

ვართა თ.სახოკია, ა. ნეიმანი, ქ. კანდელაკი, ა. ონიანი, ა. ფრანგიშვილი, გ. შალამბერიძე, ნ.გამრეკელი, ე. მგალობლიშვილი, ლ. ლეჟავა, ალ. კობახიძე, თ. შავიშვილი, ა.თაყაიშვილი, ი. ლობჯანიძე, ქ. ჯაში, ნ. სურგულაძე, ც. ახვლედიანი, ც.ბიბილიეშვილი, ლ. დარაშვილი, რ. გაჩავა, ნ. სტამბოლიშვილი. ი. გომხეთელიანი და ა.შ. ნაშრომების ანალიზსა და მკლევართა ჩამონათვალს.

1.4. ფრაზეოლოგიზმების ფუნქციური დანიშნულებანი ენაში და მათი კლასიფიკაციები.

მეცნიერებს ოდითგანვე გააზრებული ჰქონდათ ფრაზეოლოგიზმების განსაკუთრებული მნიშვნელობა. „ჯერ კიდევ XVI საუკუნეში წერდა ა. ესტიენი ფრაზეოლოგიზმის შესაძლებლობაზე-კომპაქტური ფორმით რთული და ვრცელი მოცულობის აზრის გადმოცემის თაობაზე, პ.ლ. ბოკლერი, XVIII საუკუნის სამტომეული ფრაზეოლოგიური ლექსიკონის ავტორი, აღნიშნავდა ფე-ს, როგორც ენობრივ საურთიერთობო საშუალებას“ (Назарян, 1987: 30). ფრაზეოლოგიის ფუნქციური დანიშნულების გასაგებად, აქვე წარმოვადგენთ საინტერესო ლინგვისტურ ფაქტებს თუ რატომ ჩნდებიან ეს ერთეულები ენაში და რა განასხვავებს მათ ლექსიკური სისტემისგან, რა შემთხვევაში „კვდება“ სიტყვა და რა შემთხვევაში-ფრაზეოლოგიზმი. წარმოდგენილია ა.გ. ნაზარიანის ფე-ებისთვის დამახასიათებელი თავისებურებები (ხუთი ნიშან-თვისება), ვ.ვ. ვინოგრადოვის ფე-ების კლასიფიკაცია (სამ ჯგუფს მოიცავს), რომელიც ძირითადად სემანტიკურ პრინციპს ეყრდნობა, ა.კუნიჩი კომუნიკაციური ფუნქციიდან გამომდინარე, სტრუქტურულ სემანტიკურ პრინციპზე დაყრდნობით გამოყოფს ფრაზეოლოგიზმების ოთხ კლასს, ნ.მ. შანსკი სტრუქტურულ (გრამატიკულ) კლასიფიკაციას ამა თუ იმ მეტყველების ნაწილთან ეკვივალენტურობის თვალსაზრისით ახდენს და ფრაზეოლოგიზმებს შვიდ ძირითად ნაწილად ყოფს, ა.გ. ნაზარიანი თანამედროვე ფრანგული ენის ფრაზეოლოგიზმებს სამ ძირითად სტრუქტურულ ტიპად

ყოფს, კომუნიკაციური პლანიდან გამომდინარე, ფუნქციური თვალსაზრისით, ფრანგული ფრაზეოლოგიზმების ორ დიდ ჯგუფს გამოყოფს, ხოლო სემანტიკური კლასიფიკაცია ორ ტიპს მოიცავს, რომლის ყველაზე ობიექტური კრიტერიუმია კომპონენტების აზრობრივი ურთიერთდამოკიდებულების ხარისხი, ა. თაყაიშვილი კი ფრაზეოლოგიზმების ორ ტიპს გვთავაზობს.

1.5. ფრაზეოლოგიის ეროვნული ხასიათი

ფრანგული ფრაზეოლოგიზმების ეროვნული ხასიათი ისტორიამ, საუკუნეების მანძილზე დაგროვილმა როგორც საკუთარმა მშობლიურმა, ასევე სხვა ენებიდან შემოჭრილმა მასალამ განაპირობა. ფრანგი და ქართველი ხალხის უძველეს, ამოუწურავ, უძვირფასეს სულიერი და გონებრივი მოღვაწეობის ნაყოფს სწორედაც რომ ეროვნული სულისკვეთება უდევს საფუძვლად. ის წითელ ზოლად გასდევს მთელ ფრაზეოლოგიურ სისტემას და ფე-თა სტრუქტურულ-გრამატიკულ, ლექსიკურ, სტილისტიკურ, ფონეტიკურ და სემანტიკურ თავისებურებებში გამოიხატება, თუმცა ყველაზე აშკარად მაინც სემანტიკურ ნაწილში წარმოჩნდება. ეს თვითმყოფადობა სხვადასხვა ენაში ფრაზათწარმოქმნის განსხვავებული ფორმების გამოყენებასა და გაგებაში გამოიხატება, რომლებიც მხოლოდ მოცემული ენისთვისაა დამახასიათებელი და კოდირებულია ახალი იდიომებისთვის გამზადებულ კონკრეტულ „ხატებში“. ფრაზეოლოგია „ახდენს ამა თუ იმ ერის კულტურისა და ფსიქოლოგიის მთელი რთული კომპლექსის, მისი ხატოვანი აზროვნების განუმეორებელი ხერხის კონდენსირებას“ (Ройзензон, 1972: 13 ციტირებულია ნაზარიანის მიერ, 1987: 35). მართლაც, იდიომების ანალიზის შედეგად ნათლად ჩანს ეროვნულ-კულტურული ფონის გავლენა და შედეგად ჩამოყალიბებული ეროვნული მენტალიტეტით გამსჭვალული ფრაზეოლოგიზმების ხასიათი.

**თავი II. ფიტონიმებით შედგენილი იდიომების კვლევა
ფრანგულ და ქართულ ენებში - მოიცავს სამ ქვეთავს:**

2.1. ფიტონიმების რაობა და მათი ლინგვისტური კლასიფიკაცია.

ფიტონიმები ლინგვისტიკაში კვლევის ახალი სფეროა. მართალია ამჟამად ნაკლებად შესწავლილია, თუმცა ბოლო ათწლეულის განმავლობაში ისინი ლინგვისტიკის, ლინგვოკულტუროლოგიის, ფსიქოლინგვისტიკის, ეთნობოტანიკის, ეთნოლინგვისტიკის, კულტუროლოგიისა და ლიტერატურათმცოდნეობის შესწავლის ობიექტი გახდა, შედეგად საკმაო რაოდენობის ნაყოფიერი ნაშრომებიც დაიწერა. მცენარეთა სამყაროსთან ადამიანი საკმაოდ მჭიდრო კავშირში იყო და არის: მათ საკვებად, სამკურნალოდ, საყოფაცხოვრებო და ესთეტიკური დანიშნულებისამებრ იყენებს. „ფიტომორფიზმი ასახავს სამყაროს აღქმის თავისებურებებს ეროვნული კულტურისა და ენობრივი პრიზმის ჭრილში. ეროვნული თავისებურება შესაძლებელია გამოვლინდეს ტიპურ ასოციაციებში, რომლებიც დაკავშირებულია ამა თუ იმ სახესთან, ანუ ის შეიძლება გამოვლინდეს ხატოვანი ფორმით ეროვნულ სპეციფიკაში“ (Сетаров, 2005: 94). ფიტომორფიზმების ეროვნულ სპეციფიკას განაპირობებს როგორც ეროვნულ-კულტურული ტრადიციები, ასევე დედამიწის სხვადასხვა ნაწილის მცენარეთა ნაირსახეობა და გეოგრაფიული მდებარეობა. ამიტომაც ყოველთვის ვერ ხერხდება ფიტონიმური ფრაზეოლოგიზმების შეპირისპირება. *სწორედ ეს განაპირობებს ფიტონიმური იდიომების შესწავლის აუცილებლობის საკითხს.*

სხვადასხვა კრიტერიუმების არჩევის გამო, არ არსებობს ფიტონიმთა ლინგვისტური კლასიფიკაციის ერთგვარი სისტემა. ტ.ვ. ცოი ფიტონიმების დიფერენციაციას ახდენს ლექსიკურ-სემანტიკური მახასიათებლების მიხედვით, თუმცა რა ნიშანთვისებებს იყენებს საფუძვლად მცენარეებისა და ყვავილების დაყოფისას ბუნდოვანია: მცენარეები: მიხაკი, ნარგიზი და ა.შ.;

ხეები: ვაშლის, თელის და ა.შ.; მარცვლეული: ხორბალი, ჭკავი, ქერი; ყვავილები: ენძელა, ია , ვარდი, გვირილა და ა.შ.; ბოსტნეული: ბადრიჯანი, კომბოსტო, ჭარხალი და ა.შ.; ხილი: საზამთრო, ბანანი, ნესვი, ატამი; ბუჩქები: კოწახური (ბარბარისი), მაყვალი; ბალახები: ისლი, მრავალძარღვა და ა.შ. (Цоң, 1985: 220-222 ციტირებულია კჰონგის მიერ, 2018: 91-92).

გამოიკვლია რა ფიტონიმების კონოტაციური მნიშვნელობა, ლ. ფ. პუცილევა, გვათავაზობს თემატურ და აქსიოლოგიურ კრიტერიუმებზე ორიენტირებულ კლასიფიკაციას.

თემატური ნიშნით შერჩეულ ფიტონიმებს, მკვლევარი ყოფს ორ ჯგუფად: პირველში წარმოდგენილია ფიტონიმები ანთროპომორფული კონოტაციური მნიშვნელობით, აქვეა ლექსემები, რომლებიც უშუალო კავშირში არაა ფიტონიმებთან (როგორებიცაა მცენარეთა და მათი ნაწილების დასახელება) ე. წ. „ხის ნარჩენები“ (ნახერხი, ნაფოტი, ნატეხი). პირველი ჯგუფი იყოფა ა და ბ ქვეჯგუფებად: *ქვეჯგუფი ა* წარმოდგენილია ფიტონიმებით, რომელთა კონოტაციური მნიშვნელობა უკავშირდება *გარეგნულ იერს, ასაკს, ფიზიკურ მდგომარეობას* და მოიცავს შემდეგ პუნქტებს: გარეგანი იერი (ლამაზი/უმზო); გარეგანი იერი ძირითადად პირდაპირ კავშირშია ასაკთან, ფიზიკურ მდგომარეობასთან. *სილამაზეს და ახალგაზრდობას* შემდეგი ფიტონიმები გადმოსცემენ: *კვირტი, ატამი, ვარდი, ია*. ულამაზობა, გარდატეხის ასაკი, ულამაზო აღნაგობა გამოიხატება შემდეგი ფიტომორფიზმებით: *სოკო, ხარისფაშვა და ა.შ.* სახის, თავის, პირის დასახასიათებლად მყარ გამოთქმებში იხმარება შემდეგი ფიტონიმები: *კარტოფილი, ატამი, ვარდი. სიმაღლე* (მაღალი/დაბალი); *აღნაგობა* (გამხდარი, მსუქანი, მოუხერხებელი, სუსტი და ა.შ.); *ფიზიკური მდგომარეობა* (ძლიერი, ნორჩი, გაფურჩქნილი/სუსტი, ღონემიხდილი, ავადმყოფი); ფიტონიმები კენკრა და კიტრი გამოხატავენ ახალგაზრდობას, სინორჩეს, ღონემიხდილს-ლიმონი, ბაბუაწვერა; *ასაკი* (ახალგაზრდობა,

სიჭაბუკე/სიბერე). სიჭაბუკეს გამოხატავს ფიტონიმი კვირტი, ახალგაზრდობას-ვარდი, ატამი, სიბერეს-კუნძი, სოკო და ა.შ.

ქვეჯგუფი ბ წარმოდგენილია ფიტონიმებით, რომელთა კონოტაციური მნიშვნელობა უკავშირდება ადამიანის ხასიათსა და ქცევას. ამ ქვეჯგუფში ფიტომორფიზმებს შემდეგი დანიშნულება აქვთ: ადამიანის მორალურ-ეთიკური თვისებები: ნარგიზი (საკუთარ თავზე შეყვარებული), მუხა (ჯიუტი); სოციალურ-კომუნიკაციური თვისებები: ხის ნაჭერი, კუნძი, მუხა (უგრძნობი, გულგრილი); ეკალი, კაქტუსი, ჭინჭარი (გესლიანი, ჯიუტი); ინტელექტუალური თვისებები: მუხა, კორპი, ჯირკი (გონებაჩლუნგი, სულელი, ყეყეჩი), ოროვანდი (უბრალო, მოუსაზრებელი).

მეორე ჯგუფს ლ. ფ. პუცილევა მიაკუთვნებს ანთროპომორფული მნიშვნელობის არმქონე ფიტონიმებს. ხშირად ამ კონოტაციის რეალიზება ხდება მეორად ნომინაციებში, მეტაფორულად ვერბალიზებულ ყველაზე განსხვავებულ აბსტრაქტულ ცნებებში, მოვლენებში, ფენომენებში. ავტორს მოჰყავს შემდეგი მაგალითები: მცირედი ნაწილი-მარცვალი; საწყისი, წყარო-ფესვი, თესლი, ყლორტი; შედეგები-ხილის ნაყოფი; რაღაც საჩოთირო-მარწყვი; ახალგაზრდობა-(ნორჩი) ნაყარი.

აქსიოლოგიური ნიშნით შერჩეული ფიტონიმების კონოტაციურ მნიშვნელობას ავტორი ყოფს მელიორაციულ, პეიორაციულ და ნეიტრალურ ნაწილებად.

პირველი ჯგუფის ა ქვეჯგუფში „გარეგნული იერი, ფიზიკური მდგომარეობა, ასაკი“ ჭარბობს მელიორაციული კონოტაციის მქონე ლექსემები (ვარდი, კვირტი) შედარებით მცირეა პეიორაციული კონოტაციის მატარებელი ლექსემებია (სოკო, კომბოსტოს თავი, ნაძვი), ძალიან ცოტაა შეფასებით ნეიტრალური კონოტაციის მქონე ლექსემები, რადგანაც დახასიათება ხდება მხოლოდ ფერის მიხედვით (თეთრი, ღია ფერის თმები). *ქვეჯგუფ ბ-ში* „ადამიანის

ხასიათი და ქცევა“ ყველა კონოტაცია პეიორაციულია (კაქტუსი, ნარგიზი, ხილი, ოროვანდი და ა.შ.).

ავტორის აზრით, მეორე ჯგუფის „არაანთროპომორფული კონოტაციური მნიშვნელობის მქონე მცენარეთა“ კლასიფიკაცია აქსიოლოგიური ნიშნით რთულია, რაც დაკავშირებულია იმასთან რომ მეტაფორულად აბსტრაქტული ცნებებისა და მოვლენების შეფასებისას, ადამიანი უფრო შორდება მათ, გამოხატავს რა ნაკლებ ემოციას. თუმცა ზოგიერთ მეტაფორულ დახასიათებას საკმაოდ ნეიტრალური ხასიათი აქვს (მარცვალი, ყლორტი, ფესვი, თესლი) (Пуцилева 2008 ციტირებულია *კჰონგის მიერ*, 2018: 95-98).

მეცნიერული თვალსაზრისით ფიტონიმების კიდევ ერთი კლასიფიკაცია სულ ახლახანს გაჩნდა. ო. გ. რუბცოვა თავის დისერტაციაში „სამკურნალო მცენარეთა დასახელებები განსხვავებული სტრუქტურის მქონე ენებში“ გვთავაზობს ფარმაკოფიტონიმური ლექსიკის კლასიფიკაციისთვის შემდეგი კრიტერიუმების გათვალისწინებას: 1.მედიცინაში გამოყენება; 2.საყოფაცხოვრებო დანიშნულებისა-მებრ გამოყენება; 3. მცენარის გემო და სუნი; 4. მცენარის გარეგნული იერი; 5. მცენარის აღმოცენების ადგილი და პირობები; 6.მცენარის ყვავილობის დრო; 7.ფერის აღმნიშვნელი; 8. ფაუნასთან დაკავშირებული ლექსიკა; 9. ხალხური ცრურწმენა: ივან კუპალას დღესასწაულთან დაკავშირებული ფიტონიმური ლექსიკა; 10. რელიგიური წარმოდგენები; 11. ანთროპონიმები. (Рущова 2015 ციტირებულია *კჰონგის მიერ*, 2018: 98-100).

2.2. ფიტონიმებით მოტივირებული იდიომები ფრანგულ ენაში.

ფიტონიმები, სემანტიკურად მრავალფეროვანი და მრავალ-მნიშვნელოვანი ლექსიკის ერთ-ერთი სახეობაა, რომლებიც მცენარეთა გარკვეულ მახასიათებლებს მოიცავენ. მცენარეთა კომპონენტის შემცველ ფრაზეოლოგიზმებში, რომლებიც ხატოვნად ახასიათებენ გარკვეულ საგანსა თუ ადამიანს, მკაფიოდაა ასახული

კონკრეტული ენის მატარებლის შინაგანი სულიერი სამყარო. ხატოვანი თქმების შემადგენლობაში ჩაქსოვილი მცენარეთა დასახელებები ცალკეული ადამიანის შინაგან თუ გარეგან თვისებებს გადმოსცემენ. ფიტონიმური იდიომების შესწავლა, შესაძლებლობას იძლევა გამოვლინდეს სამყაროს ენობრივი სურათის შესაქმნელად საჭირო, მეტად მნიშვნელოვანი ის ენობრივი ელემენტები, რომლებშიც აისახება ადამიანის შინაგანი სამყარო, მისი ემოციები, შეფასებები, მისი მიმართება და ურთიერთკავშირი სამყაროსა და სხვა მოვლენებთან. „[...] ფოლკლორიდან დაწყებული თანამედროვე ლიტერატურის ჩათვლით, რთულია იპოვო ისეთი ტექსტები, სადაც არ შეგხვდებათ ფიტონიმები-ხეების, ყვავილების, მცენარეების, კენკროვანთა და მათ შემადგენელთა (ფესვი, ფოთოლი და მისთ.) დასახელებები. [...] ფიტონიმები უდიდესი კონოტაციური მუხტის მატარებლებია და საკმაოდ დიდ მეტაფორულ პოტენციალს ფლობენ“ (Фатюшина, 2013: 421).

ყოველი ენა სამყაროს აღქმის და მოწყობის მისეულ საშუალებებს, ანუ სამყაროს ენობრივ სურათებს ფლობს. ფიტონიმებით შედგენილი ენობრივი სურათები კი გარკვეული სიმბოლიკისა და ინფორმაციის წარმოჩენის საუკეთესო მიგნებაა. კულტურა მთელი თავისი სიღრმითა და სიდიადით ფრაზეოლოგიზმებშია ჩაქსოვილი. მყარ გამონათქვამებში იმპლიციტურად მოცემული ეროვნული კულტურა, მიმართულია სუბიექტისადმი და ერთგვარი ინდივიდუალური შინაგანი უკიდევანო სამყაროს მენტალური აზროვნების უნიკალური ნაყოფია, რომელიც ენის საშუალებით ან კალმით ფურცელზე რეალიზდება მეტყველებაში. სწორედ ეს უნიკალურობა ანიჭებს მას კულტურულ ხასიათს.

ბევრი არგოტული წარმომავლობის ფრანგული გამონათქვამიც, მცენარეებს, ხილს თუ ბოსტნეულს უკავშირდება. ხან იუმორით, ხანაც კადნიერებით შეზავებული, ლაკონური, „მლაშე“ ფრაზები, საკმაოდ ვრცელ და ღრმა აზრს გადმოსცემენ. კვლევის შედეგად

აღმოჩნდა, რომ ფიტონიმებით შედგენილი გამონათქვამების მნიშვნელობა ძირითადად ნეგატიურია. ისინი გამოხატავენ: წარმატება-წარუმატებლობას, გარეგნობას, იერს, მოჩვენებითობას, პირფერობას, დისკუსიას, მიაშიტობას, უნებისყოფობას, გამორჩენას, გასაჭირს, სიმდიდრეს, დაცინვას და ა.შ. გარდა ამისა, ახასიათებენ ადამიანს: სულელი, ბრიყვი, ყყეყი, თითქოს ჭკვიანი, შემლილი, ამაყი, ტრაბახა, ცხვირაბზუებული, წინდახედული, ბედნიერი, ლამაზი, უშნო, გულახდილი და ა.შ.

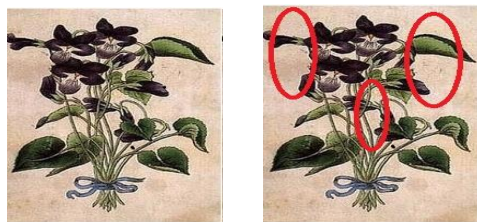
ყველა ენასა და კულტურაში ფიტონიმური ლექსიკა მჭიდრო კავშირშია ადამიანის ცხოვრებასთან, მეტიც, მათ განსაკუთრებული ადგილი უჭირავთ პიროვნების ცნობიერებაში. ენა საუკუნეების განმავლობაში ცვლილებებს განიცდის, რაც თავისთავად აისახება მის ისტორიაში. იდიომების შემთხვევა ამ მხრივაც განსაკუთრებულია. ზოგჯერ იდიომის მნიშვნელობა სრულიად გაურკვეველი და მიუწვდომელია, თუ მის ეტიმოლოგიას არ გადავხედავთ. ყოველ გამონათქვამს თავისი ისტორია აქვს, რომლის შესწავლაც საშუალებას გვაძლევს მივაკვლიოთ მისი მნიშვნელობის წარმოშობის მიზეზსა და პირველწყაროს, ღრმად ჩავწვდეთ მცენარის ისტორიულ ღირებულებასა და სიმბოლურ დატვირთვას, რაც მოცემული ენის კულტურასთან კიდევ უფრო გვაახლოვებს და გვიადვილებს მათ გაგებას. ზოგიერთი ფრაზეოლოგიზმი მიუხედავად იმისა რომ მატერიალური კულტურის სფეროდანაა აღებული, სრულიად ვერ გვეხმარება მნიშვნელობის გაგებაში. ასეთია მაგალითად კონცეპტები: *une carotte*-სტაფილო, *un pissenlit*-ბაბუაწვერა, *une poire*-მსხალი, *une pomme*-ვაშლი, *un haricot*-ლობიო, *une fraise*-მარწყვი, *une prune*-ქლიავი, *un oignon*-ხახვი, *un épinard*-ისპანახი, *un citron*-ლიმონი, *un chou*-კომბოსტო, *une pêche*-ატამი, *une tomate*-პომიდორი და ა.შ.

ამ ქვეთავში წარმოდგენილია საკმაოდ ბევრი ფრანგული ფიტონიმური იდიომის ეტიმოლოგიური ანალიზი, მათ შორისაა: *Les carottes sont cuites*-(პრდ. სტაფილოები შემწვარია) საქმე

დასრულებულია, საქმეს წერტილი დაესვა, მორჩა და გათავდა. გამონათქვამი XVII საუკუნით თარიღდება. იმ დროს და შემდგომშიც დიდი ხნის განმავლობაში ბოსტნეული ღარიბების საკვებ პროდუქტად მოიაზრებოდა. მოგვიანებით გამონათქვამი *ne vivre que de carottes-ძუნწად ცხოვრებას* ნიშნავდა. სტაფილოსთან დაკავშირებული ეს დამაკნინებელი მნიშვნელობა XIX საუკუნის ბოლომდე შემორჩა, თუმცა დამატებით გაუცნობიერებლად *être mourant-მომკვდავის* უარყოფითი კონოტაციაც შეიძინა; *Manger les pissenlits par la racine*-(პრდ. ბაბუაწვერების ძირებით ჭამა) ფრაზეოლოგია აღნიშნავს გარდაცვალებას და დაკრძალვას, ანუ ადამიანის ისეთ მდგომარეობას, რომელსაც ჭამა არ ძალუძს. თუმცა XIX საუკუნეში ამ გამონათქვამის წარმოშობის პერიოდში, სავარაუდოდ, მიწის ქვეშ მყოფს, მაინც ჰქონდა წვდომა გარკვეული მცენარის ფესვებთან. მაგრამ ისმის კითხვა: რატომ მაინცდამაინც ბაბუაწვერა? ალბათ იმიტომ, რომ ახლად დაბარულ მიწაზე ყველაზე სწრაფად სწორედ ეს მცენარე აღმოცენდება, სასაფლაოზეც ყაყაჩოებსა და იასამნებზე უფრო ადრე იზრდება; ბაბუაწვერას შესახებ, მეტად საინტერესო ფაქტს წავაწყდით გიორგი კენჭოშვილის ლექსიკონში „სიმბოლოები ქრისტიანულ ხელოვნებაში“, სადაც ეს „მწარე ბალახი“ მწუხარების ტრადიციულ ქრისტიანულ სიმბოლოდ (ქრისტეს ვნებების სიმბოლოდ (კათოლიკურ რელიგიაში) მოიხსენიება. ამ ლამაზი მცენარის ხილვა შესაძლებელია შუა საუკუნეების ფლამანდიელი და გერმანელი მხატვრების ფერწერულ ტილოებზე, რომლებიც ქრისტეს ჯვარცმას ასახავენ. ბაბუაწვერა, მაცხოვრის ვნებებთან კავშირში მყოფ სხვა სიუჟეტებშიც ფიგურირებს¹; *Couper la poire en deux* -(პრდ. მსხლის ორად გაჭრა) რაღაცის თანაბრად, მშურად გაყოფა; კომპრომისზე წასვლა. მისი მნიშვნელობა მარტივად გასაგებია, მაგრამ რატომ მსხალი და არა სხვა რამ (როგორც

¹ <http://www.nplg.gov.ge/gsd//cgi-bin/library.exe?e> (მოძიებულია 04.11.19)

მაგალითად ქართულშია თხილი: ერთი თხილის გული, ცხრა ძმამ გაიყო)? გამონათქვამი ლიტერატურაში სავარაუდოდ 1880 წლიდან გვხვდება, კერძოდ, 1882 წ. ფელიქს გალიპოსა (Félix Galipaux) და ლუსიენ კლესონუას (Lucien Cressonnois) მიერ დადგმულ სკეტჩში სათაურით „La poire en deux“, სადაც ორი პერსონაჟი-მონოლოგის წარმომთქმელი და მთხრობელი-დაობს ლექსად დაწერილი ტექსტის გადმოცემის საკითხზე. საბოლოოდ, სცენაზე მყოფნი ამ ფრაზეოლოგიზმით ასრულებენ კამათს (იყოფენ ტექსტს: თითოეულმა უნდა წარმოთქვას ოთხი სტროფი), თუმცა ერთმანეთს შორდებიან თავიანთი წილი სიტყვების უთქმელად; *Il a les pieds en bouquet de violettes*-(პრდ. ფეხები იების თაიგულში აქვს) გამონათქვამი გამოიყენება კარგად დასვენებული, განტვირთული, უშფოთველი ადამიანის დასახასიათებლად და წარმოიშვა XX საუკუნის მე-2 ნახევარში. ლოგიკური შედარებაა: კმაყოფილი ადამიანი ყვავილის თაიგულივით ხარობს. თაიგულში მოთავსებული ტერფებიც განცდილი რელაქსაციისას „იფურჩქნება როგორც ყვავილების კომპოზიცია“. ფრანგულ კულტურაში ფიტონიმი *ა* XIX საუკუნის საფრანგეთის ისტორიასთან ასოცირდება, კერძოდ, „*ბონაპარტისტულ იებთან*“. სემიოტიკური ნიშანი *ა*, ბონაპარტისტული იმპერიის *ყვავების სიმბოლო* იყო. 1815 წელს ჟან დომინიკ ეტიენ კანიუს (Jean Dominique Étienne Canu) მიერ შექმნილ

სურათზე დაკვირვებისას შეიძლება ამოვიცნოთ შენიღბული ნაპოლეონ I, მისი მეუღლე მარი-ლუიზა და მისი ვაჟი ფრანსუა შარლ ჟოზეფი.

2.3. ფიტონიმებით მოტივირებული იდიომები ქართულ ენაში.

ქართული ენის იდიომთა ბაზაც საკმაო რაოდენობის ფასდაუდებელი ფიტონიმური გამოთქმებით გამოირჩევა. მათი არსებობა ერის მდიდარი გამოცდილების, ცოდნისა და კულტურის ხილული დასტურია. მენტალიტეტითა და ყოფითი ცხოვრებით ქართველი კაცი ოდითგანვე მჭიდრო კავშირში იყო და არის მცენარეებთან და ბუნებასთან, რაც ენაში შესაბამისი კონცეპტებითაა გადმოცემული. ამ ქვეთავშიც წარმოგიდგინებ ქართული ფიტონიმური იდიომების ეტიმოლოგიურ ანალიზს, მათ შორისაა: *ტყემალზე ზის*-(პრდ. ტყემლის საჭმელად ტყემლის ხეზეა ასული) უვიცია, ქვეყნიერების არა გაეგება რა, ტყუილი და მართალი ერთმანეთისგან ვერ გაურჩევია. ტყემალს მოგესხენებათ სხვა ხილთა შორის უკანასკნელი ადგილი უჭირავს, ანუ ხილად არც კი მიიჩნევდნენ. ადამიანი ხილს დანატრებული უნდა ყოფილიყო, რომ ტყემლით მოენდომებინა პირის გასველება. მიიჩნევდნენ რომ გვერდით სხვა ხილის არსებობისას, როცა ადამიანი ხეზე ასული ტყემალს გეახლებოდათ, ასეთ კაცს გონიერებაზე ხელი აღებული უნდა ჰქონოდა; დიხაც რომ ბრიყვად ჩასაგდებიც იქნება და ტყუილად დაიკვებებს-ქვეყნიერებისა რამე გამეგებაო. ასეთს პირდაპირ უბოდიშოდ პირში მიახლიან: შენ, ჩემო ძმაო, ტყემალზედა ზიხარ! ან კიდევ, როცა ვისმე დაუმსახურებლად მიაკრავენ უვიცობის იარლიყს, ის ხატოვნად მიუგებს თავის გამმასხარავებელს: შე კაი კაცო, რას მემართლები, ტყემალზე ხო არა ვზივარო! (სახოკია, 1954: 167); *ლელვია*-(პრდ. ლელვის მსგავსი) ზლაზნია, უშნო, დონდლო, გაუბედავი. ლელვია კახური სიტყვაა. უწოდებენ უშნოს, ზლაზნვით და უგვანოდ მოარულს, საქმის კეთებაში უგერგილოს. ლელვის მწიფე ნაყოფი სხვა ხილთან შედარებით მეტად რბილია, ხელში ჭერის დროს ყოველგვარ ფორმას ღებულობს იმისდა მიხედვით, თუ რაწაირ მდებარეობაშია. თვით ლელვის ხე, ხეებს შორის უკანასკნელ, უვარგის ხედ ითვლება, არ ვარგა მასალად: თუ

ნედლია-მდგნეობა აკლია, ათასგვარად იგრიხება და იმტვრევა. ხოლო თუ ხმელია-შეშადაც უხმარია-ბურბუმელასებრ აპრილდება და სხვა საწვავი შეშის სიმხურვალესაც ვერ მოსთხოვთ. აქედანვეა *მოლეღვა*, რაც ნიშნავს სირბილით, მოდუნებით ლედვისათვის მიბაძვას; *მოლეღვილი კაცი*-ლედვს დამსგავსებული, ანუ მოდუნებული (სახოკია, 1950: 227); *ყურებზე ხახვი არ დამაჭრა*-(პრდ. დაჭრილი ხახვი არ დამაყარო ყურებზე!) ვერას დამაკლებ, ვერ მომერევი, შენი მუქარა შენთვის შეინახე. ჩვენი წინაპრები ამ თქმით გულმოსულ და მათზე კბილებალესილ მოპირდაპირეს მიმართავდნენ, როცა ეს უკანასკნელი ემუქრებოდა და დაჩაგვრას უპირებდა. მაგრამ რა შუაშია ამასთან *ხახვი, ისიც ყურზე დაჭრილი ან სახელდობრ რატომ ყურზე* და არა სხეულის სხვა ნაწილზე ან კიდევ რა დანიშნულებითაა დაჭრილი?! ძველად, ტყვეებს მონობის ნიშნად, ყურებს სჭრიდნენ, ხოლო წამოსული სისხლის შესაჩერებლად, დეზინფექციისა და ნასრევის შესახორცებლად ჭრილობაზე ხახვს წმინდად დააჭრიდნენ. აღნიშნული გამოთქმა სწორედ ამ გარემოებასთან უნდა იყოს დაკავშირებული. ხახვის ეთეროვანი წვენი ეს თვისება ჭრილობის საწამლებლად საქართველოს მთიელთა შორისაც ცნობილია. ასე რომ თქმა „ყურებზე ხახვის დაჭრა“ გადატანით *მონად გახდომას* ნიშნავს. ხოლო თუ ვინმეს ვეტყვით-*ყურებზე ხახვი არ დამაჭრაო*, ვგულისხმობთ უკაცრავად, არ დამიმორჩილოთ, არ მომერიოთ, ყმა არ გამხადოთო! (სახოკია, 1955: 43-44); *პანტასავით ჩამოსვლა*-(პრდ. პანტის მსგავსად ცვენა) მრავლად, ისე როგორც დარხეული პანტის ხიდან ცვივა ხოლმე. *პანტა*, ანუ *გარეული მსხალი* საშინლად ბევრს ნაყოფს ისხამს. როცა მომწიფებულ ხეს დაარხევენ, თითქოს წვიმა მოდისო, ისე ცვივა ნაყოფი ძირს. პანტასავით ცვენა ხატოვნად რისამე სიმრავლის გამომხატველია (სახოკია, 1954: 84).

**თავი III. კონოტაციით მსგავსი და განსხვავებული იდიომები
ფრანგულ და ქართულ ენებში - მოიცავს სამ ქვეთავს:**

3.1. ერთგვაროვანი შინაარსის მქონე იდიომები ორივე ენაში.

ფიტონიმებით შედგენილი ენობრივი სურათები გარკვეული სიმბოლიკისა და ინფორმაციის წარმოჩენის ბრწყინვალე გზაა. კულტურა მთელი სიდიადითა და უნიკალურობით ფრაზეოლოგიზმებშია თავმოყრილი. სუბიექტის ან ობიექტის მიმართ გამოყენებული მყარი გამონათქვამები, კონკრეტული ეროვნული კულტურის იმპლიციტური აზრის მატარებელია. ისინი, ინდივიდის შინაგანი სამყაროდან გამომდინარე, რთული მენტალური პროცესის-აზროვნების შედეგია, რაც საბოლოოდ ენით ცხადდება, „ენა ადამიანს სპეციფიკურად „შეიცნობს“ (Волф, 2002: 150). უნიკალურობაა სწორედ ის, რაც მას კულტურულ ელფერს სძენს. ორი განსხვავებული ენის ფიტონიმური იდიომების კვლევა, ძალიან საინტერესოა იმ მხრივაც, რომ მათი შედარება-შეპირისპირებისას ყველაზე ნათლად წარმოჩნდება მათ შორის არსებული კულტურული, ეთნიკური და მენტალური განსხვავებანი.

ინტერნეტ წყაროებსა და სხვადასხვა ლექსიკონებში მოძიებული მრავალფეროვანი ემპირიული მასალა დავალაგეთ *სემანტიკურად ანუ შინაარსობრივად მსგავსი* ფიტონიმების შემცველ ფრანგულ და ქართულ იდიომებად და მოვახდინეთ მათი კონცეპტუალური კლასიფიკაცია. ძირითადად, მ.ვ. პიმენოვასა და ო.ნ.კონდრატევას მიერ შემოთავაზებულ კონცეპტთა (ცნებათა) კლასიფიკაციის მოდელს ვეყრდნობით (Пименова,...2011: 96-100), რომელშიც შედის: *შეფასებითი, სოციალური, ადამიანის ფსიქიკური (სულიერი) მდგომარეობის გამომხატველი, განზომილებითი კონცეპტების ჯგუფები*. თუმცა, ემპირიული მასალის სიუხვიდან გამომდინარე, დავამატეთ ახალი კონცეპტუალური ჯგუფებიც: *წყევლისა და დალოცვის, სასოფლო-სამეურნეო კულტურების, ფიზიკური მდგომარეობის, ფიზიოლოგიური საჭიროების,*

ტრადიციისა და კულტურის, გარდაცვალების, სიკვდილის გამომხატველ კონცეპტთა ჯგუფები. საჭიროდ მივიჩნით, პერეპეციულ (გრძნობათა ორგანოებით აღქმა) და საგნობრივ კონცეპტთა ჯგუფების ცალკე გამოყოფაც (ზემოხსენებულ ავტორებთან ისინი კოსმოსურ კონცეპტთა ჯგუფის ნაწილია).

შეფასებითი კონცეპტების ჯგუფი:

უფასური, არაფერი, ღირებულებას მოკლებული ნივთი, საგანი თუ სხვა რამ, ფრანგულ ენაში გადმოცემულია ისეთი ფიტონიმებით, როგორებიცაა მიწის თხილი, ბანანი, კომბოსტო, მარცვალი, ბალი, ფინიკი, ცერცვი, ჩალის ღერო, კაკალი: *Ne pas valoir une cacahuète*²-(პრდ. მიწის თხილადაც არ ღირს) ყოველგვარ ღირებულებას მოკლებული, უმნიშვნელო რამ; *Ne pas peser un grain*-(პრდ. მარცვლის წონისაც არაა) საუბ. 1.მარდია, დაუზარელია, ცქვიტია; 2.უმნიშვნელო, არად მისაჩნევი, ბეწვისოდენა (ბიბლიეიშვილი,... 2010 : 258); *Gagner des dattes*³-(პრდ. ფინიკების მოგება) ხალხ. არაფერი (არაფრის მიღება). ქართულ ენაში მწვანაილებს-პრასასა და ნიახურს ხატოვანი თვალსაზრისით დიდი ღირებულება არ გააჩნიათ, შედეგად მსგავსი იდიომების მნიშვნელობაც ადვილად მისახვედრია: *პრასი-ნიახურია-არაფერია*, უმნიშვნელოა, სალაპარაკოდ არ ღირს (სახოკია, 1954: 100); *ბოლოკი და ხბოს თავი-არაფერი* (სახოკია, 1950: 35); *ტყემლის ჩირად მიჩნევა*-(პრდ. ტყემლის ჩირის ღირსებისა) უფასური, ძალზე მდარე, სულ უზრალო (სახოკია, 1954: 168); *დამპალი კიტრის ფასი-უღირალი*, სრულიად უვარგისი, სრულიად უფასური (სახოკია, 1950: 86).

ფრანგულ ენობრივ სივრცეში *წიწაკით* შედგენილი იდიომით გადმოცემული *კონცეპტები-ფასი*, ღირებულება მიუთითებს

²<https://dictionnaire.reverso.net/francais-synonymes/ne+pas+valoir+une+cacahu%C3%A8te> (მოძიებულია 10.11.18)

³https://idioms_fr.ru.academic.ru/22537/gagner_des_dattes (მოძიებულია 16.01.19)

სიძვირეზე. თანაც, ამ კონცეპტის გამომხატველი მხოლოდ ერთი ფიტონიმური იდიომი მოვიძიეთ. მაგალითად: *Cela est cher comme poivre*⁴-(პრდ. ეს წიწაკასავით ძვირია) ცეცხლის ფასი აქვს, ძალზე ძვირია. ქართულში კი პირიქით, ფიტონიმებით გადმოცემული ზემოხსენებული კონცეპტები ძალიან დაბალ ფასს, თითქმის მუქთად გაცემას გამოხატავს, რაც ვფიქრობთ, საქართველოში ამ ბოსტნეულის თუ მცენარის სიუხვემ განაპირობა: *ნივრის ფასად-მეტად იაფად, თითქმის მუქთად* (სახოკია, 1954: 72); *ბზის ფასად-ჩალის ფასად, ძალიან იაფად; კიტრის ფასი-მეტად მცირე ფასი, უფასურობის სადარი* (სახოკია, 1950: 212); *კიტრად ღირს (კიტრის ფასად იყიდება)-ძალიან იაფია, არაფრად ღირს; ჩალის ფასად გაყიდვა-იაფად გაყიდვა* (ცეცხლაძე, 2018: 80).

ფიზიკური მდგომარეობის გამომხატველი კონცეპტების ჯგუფი:
ლოთი, ნასვამი, მთვრალი ფრანგულში გადმოიცემა ბოსტნეულთან, ხილთან და ხესთან ასოციაციებით: *Avoir sa prune-* (პრდ. საკუთარი ქლიავის ქონა) საუბ. გამოთრობა, გამობრუჟვა, გამოტყვრომა (ბიბილეიშვილი,... 2010: 442); *Avoir son bout de bois-* (პრდ. მისი ხის ნაჭრის ქონა) მოძვ. მთვრალი (Rey,... 2015: 110); *Avoir l'air poivre-* (პრდ. წიწაკის იერის ქონა) უგონოდ მთვრალი (ქადეიშვილი,... 2000: 128). ქართულ ენაში აღნიშნული კონცეპტის გამომხატველი ბოსტნეულის შემცველი მხოლოდ ერთი იდიომი მოვიძიეთ, რომელიც აშკარად წინაპართა საყოფაცხოვრებო სფეროდანაა დამკვიდრებული: *ხაპია-* (პრდ. ხაპით ღვინის ამომღები) ღვინის ძალიან მსმელი, ლოთი (სახოკია, 1955: 191).

პერცეპციულ (გრძნობათა ორგანოებით აღქმა) კონცეპტთა ჯგუფი:

სიფრთხილე, შორსმჭვრეტელობა, წინათგრძნობა ფრანგულ კულტურაში პირდაპირ კავშირშია ფიტონიმებთან ხე, სალათი,

⁴ <https://www.littre.org/definition/poivre> (მოძიებულია 22.12.18)

⁵ <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (მოძიებულია 23.01.19)

⁶ <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (მოძიებულია 24.01.19)

ბალახი, მარცვალი, მსხალი, ხის ქერქი და ხახვი: *Jouer la carotte*⁷- (პრდ. სტაფილოს თამაში) საუბ. ფრთხილად, რისკის გაუწევლად თამაში; *Avoir (s'en envoyer, mettre dessus) toutes les herbes de la Saint-Jean*- (პრდ. წმინდა ჟანის ყველა ბალახის ქონა (ან გაგზავნა, ზემოდან დადება) 1. ყველაფერი გააკეთა, *ყველა ღონე იხმარა, ყველა გზას მიმართა*; 2. გაითვალისწინა, შორსმჭვრეტელობა გამოიჩინა; ყველა წესი დაიცვა (ბიბლიეიშვილი, ...2010: 269); *Il a du foin aux cornes*⁸- (პრდ. რქებში თივა აქვს) შემაწუხებელი და ძლიერი ადამიანი, რომელთანაც სახიფათოა საქმის დაჭერა, მისგან თავის შორს დაჭერა უკეთესია, *სიფრთხილეს თავი არ სტკივაო*. ხოლო ქართულ ენაში ზემოხსენებული კონცეპტების გამომხატველი შემდეგი ფიტონიმიანი იდიომები მოვიძიეთ: *უყარე კაკალო*⁹- რამდენიც გინდა ეცადე, ვეღარას გააწყობ, გვიანდა იქნება; *მეყოლე ვარდივით*- ჟარგ. ეუბნებიან თანამოსაუბრეს, როდესაც მესამე პირს ავ მომავალს უწინასწარმეტყველებენ ან უქადიან (ბრეგაძე, 2013: 91).

სოციალური კონცეპტების ჯგუფი:

სოციალური მდგომარეობისა და სტატუსის გამომხატველი კონცეპტები:

ფიტონიმები ხახვი, ბოლოკი, ჯოხი, ყვავილი, ხორბალი, სტაფილო, თივა ფრანგულ კულტურაში უკავშირდება კონცეპტებს- *ღარიბი, გაჭირვებული: Se nourrir d'un oignon*¹⁰- (პრდ. ხახვით კვება) გასაჭირში, სიღარიბეში ყოფნა, მწირად კვება; *Être fleur*- (პრდ. იყო ყვავილი) არგ. უფულოდ, უკაპიკოდ დარჩენილი (Caradec, 2005: 94); *Fauché comme les blés*- (პრდ. ხორბალივით მოცელილი) უფულო, ძალიან ღარიბი (Rey, ... 2015: 83); *Manger son blé en vert*-

⁷ <http://www.cnrtl.fr/definition/carotte> (მომიებულია 20.11.18)

⁸ <https://www.littre.org/definition/foin> (მომიებულია 28.11.18)

⁹ <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (მომიებულია 23.01.19)

¹⁰ <https://www.lingvolive.com/ru-ru/translate/fr-ru/se%20nourrir%20d'un%20oignon> (მომიებულია 25.12.18)

(პრდ. სიმწვანეში შესული ხორბლის ჭამა) მოძვ. ფულის, ქონების წინასწარ შემოხარჯვა (ქადეიშვილი,... 1998: 289). ქართულ კულტურაში კი ამ კონცეპტების როლს ფიტონიმები ლობიო, პური, ღერი და ჩხირი ასრულებენ: *ცარიელ ლობიოზე გადაივლის*¹¹-მხოლოდ ლობიო ექნება საჭმელად; *პურის კუტი ენატრება*-ძალზე გაჭირვებულია, ნახევრად მშიერია (სახოკია, 1954: 102); *ცარიელ პურზე ზის (ცარიელ პურზე იჯდა, გადადის)*¹²-სიღარიბის გამო ცარიელი პურით საზრდოობს.

*სიმდიდრე, ფული, უზრუნველი ცხოვრება: Avoir de l'oseille*¹³-ფული აქვს, მდიდარია; *Avoir du blé en poche*¹⁴-(პრდ. ჯიბეში ხორბლის ქონა) არგ. ფულის ქონა. შეიძლება ვთქვათ *სქელი ჯიბე აქვს; En avoir noix*-(პრდ. კაკალივით ქონა) მდაბ. ბევრი სამკაულის, ძვირფასეულობის ქონა (ბიბილეიშვილი,... 2010: 367). ქართულში კი - *ქვაცა აქვს და კაკალიც*¹⁵-ყველაფერი აქვს, არაფერი აკლია; *ბზესავით არის (ბზესავით აქვს)*¹⁶-თავზე საყრელად აქვს, ბევრი რამ აქვს; ქართულ კულტურაში ძველად ადამიანის შეძლებასა და სიმდიდრეს მის ეზოში დარჩენილი ნაფოტის სიჭარბე გამოხატავდა. შედეგად შემოგვრჩა იდიომი-*დიდი ნაფოტი მიცვივა სახლში*-შეძლებული, მდიდარი ვარ (სახოკია, 1950: 102); *ლიმონი-ჟარგ. მილიონი*. ერთი სიტყვის მეორე, მსგავსი ჟღერადობის სიტყვით ჩანაცვლება კონსპირაციის მიზნით (ბრეგაძე, 2013: 86).

ადამიანის ფსიქიკური (სულიერი) მდგომარეობის გამომხატველ კონცეპტთა ჯგუფი: ფიტონიმური იდიომების კვლევისას ორივე ენაში აღმოჩნდა ადამიანის ხასიათის ძლიერი და სუსტი მხარეების,

¹¹ <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (მომიებულია 24.01.19)

¹² <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (მომიებულია 25.01.19)

¹³ <http://www.expressions-francaises.fr/expressions-a/2107-avoir-de-loseille.html?highlight=WyJvc2VpbGxlIII0> (მომიებულია 29.12.18)

¹⁴ <http://www.cnrtl.fr/definition/bl%C3%A9> (მომიებულია 25.11.18)

¹⁵ <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (მომიებულია 23.01.19)

¹⁶ <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (მომიებულია 23.01.19)

სულიერი და ემოციური მდგომარეობის, გუნება-განწყობილების გამომხატველი საკმაოდ დიდი რაოდენობის მასალა.

ემოციის გამომხატველი კონცეპტები:

განრისხება, გაბრაზება, მოთმინებიდან გამოყვანა - ფრანგმა ხალხმა დაუკავშირა მდოგვს, ხეს, კომბოსტოს, ყვავილს, ქოქოსის ხეს, ხავსს, თივას, მჟაუნას, ბალახს. მდოგვი ერთადერთი მცენარეა, „[...] რომლის ზემოქმედებაც ადამიანში ერთდროულად რამდენიმე გრძნობას იწვევს-„გემოს შეგრძნებასთან ერთად მოქმედებს ტვინზე, გულზე და აძლიერებს მეხსიერებას“-ამბოზდა ძველი ბერძენი მეცნიერი პითაგორა“ (იოსებიძე, 2015: 114). აი შედეგიც, რაც მხატვრულად გადმოსცა ფრანგმა ხალხმა: *Faire monter la moutarde au nez à qn*-(პრდ. ვინმესთვის მდოგვის ცხვირში აყვანა) ყელში ამოუყვანა, მოთმინება დააკარგვინა, გააბრაზა (ბიბილეიშვილი,...2010: 357); *Travailler du chou*-(პრდ. კომბოსტოს დამუშავება) საუბ. ლამის გაგიჟდეს (ბიბილეიშვილი,... 2010: 106); *Avoir mangé de l'oseille*-(პრდ. მჟაუნა ნაჭამი) მდაბ. გაღიზიანებულია, გაბოროტებულია (ბიბილეიშვილი,... 2010: 385); *Piler des oignons*¹⁷-(პრდ. ხახვების დანაყვა) არგ. გამოლანძღვით, გაჯავრებით ვინმეს ცრემლებამდე მიყვანა. ქართულ ენაში იმავე კონცეპტებს ძირითადად ბალახები და მწარე გემოს მქონე ბოსტნეულები გადმოსცემენ, რომელთა მიღებაც რეალურად ადამიანს არაადეკვატურ არსებად აქცევს. ამასთან ზემო აჭარელთა რწმენით, მიწასა და ბალახებში მოთამაშე ბავშვს შეიძლება „უჟმური“ აჰყვეს, რასაც შეგროვილი სხვადასხვა ფოთლებისა და ბალახების ორთქლის ხრჩოლვით ან ნახარშში დაბანით შველიან (ნოლაიდელი, 1935: 10). ვფიქრობთ, ბალახების უარყოფითი კონოტაციაც ლოგიკურია: *ლენცოგა* (ლათ. *Hyosciamus niger*) ნარკოტიკული და შხამიანი მცენარეა, რომელიც წამლად იხმარება. *გიჟანა*, იგივე ძალღუფრძენა (ლათ. *Belladonna*) ასევე შხამიანი

¹⁷ https://idioms_fr.ru.academic.ru/34937/piler_des_oignons (მოძიებულია 17.01.19)

მცენარეა, რომლის ზომიერად მიღება წამალია, ხოლო ზედმეტი-საწამლავი. ისიც თითქოს ადამიანს აგიჟებს. უცნაური ქცევის ადამიანს ასე მიმართავენ ხოლმე *ლენცოფა ხომ არ გიჭამია?*-ხომ არ გაგიჟდი, ხომ არ გადაირიე? (სახოკია, 1950: 226), იმავე მნიშვნელობისაა-*გიჟანა ხომ არ გიჭამია!?* (სახოკია, 1950: 64); *რა ეკალმა უჩხვლიტა!*-რამ გაამწარა, რამ ააღელვა, რამ შეაშფოთა, რამ გააწიწმატა?! (სახოკია, 1954:106); *გაწიწმატება*-(პრდ. წიწმატივით გახდომა) გაჯავრება, გაცხარება (სახოკია, 1950: 56).

მიუხედავად უარყოფითი კონოტაციისა, ფრანგულ საზოგადოებაში ბევრ ფიტონიმს დადებითი მნიშვნელობაც შეუძენია. შესაბამისად ლობიო, ზღმარტლი, ხე-ტყე, პრასი, ვაშლი, თაღვამი, მარცვალი, ქოქოსის პალმა, ჩალა, პალმის ფოთოლი, ცერცვი და ა.შ. *წარმატება-გამარჯვების მატარებელი კონცეპტებია: Des nèfles!*-(პრდ. ზღმარტლები) ვერ მოგართვი! (ქადეიშვილი,...1999 : 909); *Abattre bien du bois*¹⁸-(პრდ. ხე-ტყის კარგად ჩეხა) საუბ. დიდი შრომის გაწევა, მოკლე დროში საქმეზე თავის გართმევა; *C'est comme des pommes*-(პრდ. ვაშლებივითაა) ვერ მოგართვეს! (ბიბილეიშვილი,... 2010: 430); *Emporter (lever, enlever) la paille*-(პრდ. ჩალის თან წაღება (მოხსნა, იერიშით აღება) მოძვ. მნიშვნელოვანი წარმატების მიღწევა, წარმატებით სარგებლობა; განსაკუთრებული თვისებების მქონე, გამოჩენილი, ცნობილი ადამიანი (Rey,... 2015: 668); *Trouver la fève (au gâteau)*-(პრდ. ცერცვის პოვნა (ნამცხვარში) 1. მიაგნო (სასურველ რამეს); ბედმა გაუღიმა; 2. საქმის გახსნა (ბიბილეიშვილი,... 2010: 227); ქართულ ენაში კი, შემდეგი სახის იდიომები გვაქვს: *ვერ მოგართვი დანივრული ბადრიჯანი*-ცარიელზე დაგსვი, ვერას გამოძრჩი, თავი არ მოგატყუებინე, დამარცხდი (სახოკია, 1950: 127), მიზანს არ მიაღწევინეს; *ბაღმა არ მომიხარშო*-ვერას მიზამ, ვერას დამაკლებ, ვერ დამჭრი მჭრელი იარაღით რომ ჩემთვის საჭირო იყოს

¹⁸ <https://www.littre.org/definition/bois> (მომიებულია 04.12.18)

ჭრილობაზე მოხარშული ბალბის დადება, ისიც შენის ხელით! (სახოკია, 1950: 26-27); *ყურებზე ხახვი არ დამაჭრა*-ვერას დამაკლებ, ვერ მომერევი, შენი მუქარა შენთვის შეინახე, ყმად ვერ გამიხდი (სახოკია, 1955: 43-44); *ყურებზე ხახვი არ დამაჭრა; საპრასე არ მომიჯგეწო!*-ვერას დამაკლებ, ბუხსაც ვერ ამიფრენ (სახოკია, 1954: 132).

წარუმატებლობა, მარცხი ფრანგულში გადმოცემულია სხვადასხვა ბოსტნეულითა და ხილით, რომელსაც ადამიანი იყენებს: *Fendre du bois avec un rasoir*²⁰-(პრდ. სამართლებლით შეშის პობა) უვარგისი, გამოუსადეგარი საშუალებების გამოყენება; *Fruit sec*²¹-(პრდ. გამხმარი ხილი) 1.გამოცდაზე ჩაჭრილი; 2.სკოლის უდიპლომო კურსდამთავრებული; 3.უნიჭო, უიღბლო, ბედუკუღმართი ადამიანი; *Tuer un âne à coups de figues (molles)*²²-(პრდ. მოკლა ვირი (რბილი) ლეღვების დარტყმით) შეეჭიდო რაიმე ძალიან ხანგრძლივს ან შეუძლებელს; *Glisser sur peau de banane*-(პრდ. ბანანის ქერქზე მოსრიალება) უმნიშვნელო დაბრკოლებით გამოწვეული მარცხი (ქადეიშვილი,... 1998: 246); *Une guigne noire*-(პრდ. შავი ბალი) საშინელი მარცხი, უბედობა (ქადეიშვილი,... 1999: 422). ქართულში კი - *ჩალას ეჭიდებოდა*-გაჭირვების ჟამს სუსტ იარაღს ეჭიდებოდა (ცეცხლაძე, 2018: 80); *ხავსის ჭიდილი*-უიმედო, სუსტი იარაღის დაჭერა გაჭირვებისათვის თავის დასაღწევად (სახოკია, 1955: 190); *ხავსს ეჭიდება*²³-ნაკლებად სანდო რამეზე იმედის დამყარება.

მენტალური კონცეპტები:

¹⁹ <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (მომიებულია 26.01.19)

²⁰ https://idioms_fr.ru.academic.ru/21588/fendre_du_bois_avec_un_rasoir (მომიებულია 17.01.19)

²¹ https://idioms_fr.ru.academic.ru/22444/fruit_sec (მომიებულია 11.01.19)

²² <http://www.expressio.fr/expressions/tuer-un-ane-a-coups-de-figues-molles.php> (მომიებულია 13.11.18)

²³ <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (მომიებულია 30.01.19)

ფრანგულ ენობრივ სივრცეში ფიტონიმები საკმაოდ აქტუალურია კონცეპტების- უჭკუო, სულელი, ბრიყვი, უცნაურის გამოსახატად: *Avoir l'air tomate*²⁴-(პრდ. პომიდვრის იერის ქონა) სულელი, ყეყეჩი; (*Être*) *creux comme un radis*-(პრდ. (იყო) ბოლოკივით ფუყე) უმეცარი, გაუნათლებელი, უბირი (Rey,... 2015: 788); *Quelle banane!*²⁵-(პრდ. რა ბანანია!) როგორი ბრიყვია; *Pomme à eau*-(პრდ. წვნიანი ვაშლი) საუბ. ბრიყვი (ბიბილეიშვილი,... 2010: 429); *La reine des pommes*²⁶-(პრდ. ვაშლების დედოფალი) სულელი, რეგენი, შტერი, გამოთაყვანებული; *Bonne poire*-(პრდ. კარგი მსხალი) დოყლაპია (ბიბილეიშვილი,... 2010: 428); *Ne rien avoir dans le chou*²⁷-(პრდ. კომბოსტოში არაფრის ქონა) ძალიან სულელი, ბრიყვი. ქართულ ენაში შემდეგი ტიპის მაგალითები მოგვეპოვება: *აი, ინა დავადე იმათ ჭკუას!*-მათთვის ჭკუისა და მიხვედრილობის უნარი წამირთმევია, უჭკუოდ დამიტოვებია (სახოკია, 1950: 8); *ბალზე ზის და ტყემალს ჭამს*-ვერაფერს ხვდება, საქმეში ვერ ერკვევა, ჰგონია ყველაფერი კარგადაა (ცეცხლაძე, 2018: 73); *ტყემალზე ზის*-უვიცია, ქვეყნიერებისა არა გაეგება რა, ტყუილი და მართალი ერთმანეთისგან ვერ გაურჩევია (სახოკია, 1954: 167); *თავში ბზე უყრია*-(პრდ. თავში ბზე აქვს ჩაყრილი (ტვინის მაგივრად) ტვინი არა აქვს, უჭკუოა, სულელია, ბრიყვია, მიუხვედრელია (სახოკია, 1950: 156); *ქლიავი (შე, ქლიავო)*-ჟარგ. შტერი (შდრ. გამოქლიავდა და დაქლიავდა), დამამცირებელი შინაარსისაა (ბრეგაძე, 2013: 138).

²⁴ <http://www.cnrtl.fr/definition/tomate> (მოძიებულია 29.11.18)

²⁵ <https://www.icem-pedagogie-freinet.org/book/export/html/3209> (მოძიებულია 27.11.18)

²⁶ https://idioms_fr.ru.academic.ru/26789/la_reine_des_pommes (მოძიებულია 07.01.19)

²⁷ <http://www.expressions-francaises.fr/expressions-n/2685-ne-rien-avoir-dans-le-chou.html> (მოძიებულია 08.01.19)

3.2. არაერთგვაროვანი ანუ შინაარსობრივად განსხვავებული იდიომები ორივე ენაში.

„ფიტონიმია, როგორც ერთ-ერთი ფრაგმენტი სამყაროს ენობრივი სურათისა მოიცავს ეთნოკულტურულ ინფორმაციას მცენარეულ რეალიათა ხალხური გაგების შესახებ, მათ აქსიოლოგიურ და სტერეოტიპულ გააზრებასაც. რადგან სახელდება-არა მხოლოდ აღნიშვნის, ამასთანავე შემეცნების პროცესიცაა, ამიტომაც ამა თუ იმ საგნის ათვისების პროცესში ადამიანი ჯერ მას შეიმეცნებს და შემდეგ ასახელებს (Гарифуллина,... 2004). საგნის სახელდებას განაპირობებს არა მხოლოდ მისდამი ადამიანის დამოკიდებულება, არამედ ისტორიული, გეოგრაფიული, კულტურული და სხვა ფაქტორებიც (Фаткулина, 2002). მცენარეთა ლექსიკის შესწავლა საშუალებას გვამძღვეს დავინახოთ თუ როგორ ხდება ჩვენს

გარშემო არსებული რეალობის, ადამიანის ცნობიერებაში სხვადასხვა თვისებების მატარებელ ხატებად გარდაქმნა, ამ ხატებისა კი-ენობრივ ფორმებში გადატანა. ნებისმიერი ენობრივი საზოგადოება არსებობს და ვითარდება მოცემულ ობიექტურ პირობებში, რაც სიტყვათა წარმოქმნისა და სახელდებას განსხვავებულ მახასიათებელთა არჩევაში გამოიხატება“ (Фаткулина,... 2016: 93).

ფიტონიმური იდიომების კვლევისას, ორივე ენაში გამოიკვეთა არაერთგვაროვანი ანუ შინაარსობრივად განსხვავებული იდიომები. აქაც მოვახდინეთ არსებული მასალის კონცეპტუალური კლასიფიკაცია. დავიწყეთ *მხოლოდ ქართული ენისთვის დამახასიათებელი ფიტონიმური გამოთქმებით*. მათგან ყველაზე თვალშისაცემი და ხაზგასასმელია ფიტონიმების შემცველი ქართული *წყევლისა და დალოცვის ფორმულები*, რაც ფრანგულში არ შეინიშნება.

წყევლისა და დალოცვის კონცეპტთა ჯგუფი:

„წყევლა, ანუ დარისხვა, დაკრულვა ზეპირსიტყვიერების ერთ-ერთი არქაული ჟანრია. იგი სიტყვის მაგიური ძალის რწმენაზე აგებული ფორმულაა და ანიმისტური მსოფლმხედველობიდან მოყოლებული დღემდე მავნე ქმედების აღსაკვეთად, მტრისა და მოშურნის შესაჩვენებლად, ბოროტების დასათრგუნავად ან ჯადოქრობის გასაუვნებლად გამოიყენება“ (შიოშვილი, 2016: 162). უძველესი დროიდან მოყოლებული ადამიანებს სწამდათ სიტყვის მაგიური ძალისა და სჯეროდათ, რომ მათ მიერ წარმოთქმულ წყევლას, შესაბამისი შედეგიც ექნებოდა. მცენარეთა სახელებით მოტივირებული წყევლის ფორმულები ძირითადად საყოფაცხოვრებო ხასიათისაა და გაჯერებულია სულიერი და მატერიალური ცხოვრების ელემენტებით.

წყევლა - ამოწყვეტა, მოუსვლელში გაგზავნა: შენს ერდოზე ბალახიმც ამოსულაო!-შენი ოჯახი დაქცეულიყოს, ამოწყვეტილიყოს, ცოცხალი არავინ დაგრჩენოდეს, ყველანი დახოცილიყვით (სახოკია, 1955: 67). ეს გამონათქვამი დიდი წყევლის ფორმულაა. ძველად აღმოსავლეთ საქართველოში, კერძოდ ქართლში, გლეხები ერდოიან (დატკეპნილი მიწის ბრტყელი სახურავი) მიწურებში ცხოვრობდნენ. მიწაზე ამოსულ ბალახს, მაშინვე წყვეტდნენ, თორემ ფესვი რომ გაედგა, წვიმა ადვილად შეაღწევდა სახლებში. ასეთი რამ მხოლოდ მიტოვებულ ან უყურადღებოდ დარჩენილ ერდოს შეიძლებოდა დამართნოდა, როცა ოჯახი ამოწყვეტილი იყო, არც კერაზე ცეცხლი არ ენთო; *ბზედ და ბრედ წაუვა*²⁸-საქმე უკულმა დაუტრიალდება; *შენს თონეში ჭინჭარიმც ამოსულაო!-შენი* ოჯახი ამოწყვეტილიყოს, შიგ ცოცხალი არავინ დარჩენილიყოს (სახოკია, 1955: 67). წყევლის ეს ფორმულა ქართლშია გავრცელებული. ჭინჭარი სწორედ უპატრონოდ დარჩენილ, გადაშენებულ და დედაბუდიანად ამოძირკვულ ოჯახში

²⁸ <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (მოძიებულია 23.01.19)

დარჩენილ თონეში თუ გაიზრდება; ამრიგად აბსოლუტურად ლოგიკურია გამონათქვამის შინაარსი;

„დალოცვა ზეპირსიტყვიერების ერთ-ერთი არქაული ჟანრია და, შელოცვისა და წყევლის მსგავსად, სიტყვის მაგიური ძალის რწმენაზეა დაფუძნებული“ (შოთაბერიძე, 2016: 171). ზოგადად ქართულ კულტურაში უხვადაა დალოცვის ფორმულები, რომლებიც ენაში საქართველოს ამა თუ იმ კუთხის ხალხური მეტყველებიდან მკვიდრდება.

დალოცვა: ია-ვარდი გიფენია-(პრდ. ია და ვარდი დაგეფინოს წინ) ხელი მოგემართოს, როგორც შენი ნება იყოს, ისე წავიდეს შენი საქმე, ლამაზად განვლევ დღენი შენნი, უსიამოვნება არაფერი შეგხვდეს, სიამ-ტკბილობით იყავ; მიბრძანდით, არავინ გაკავებთ! ძველად სადმე წამსვლელს გზის დასალოცად ეტყოდნენ: *ია-ვარდი გიფენიაო!* ე.ი. იისა და ვარდის, ამ საუკეთესო ყვავილების, მეტი არაფერი ეყაროს შენს გასასვლელ გზაზე, არაფერი გაბრკოლებდეს, მშვიდობით გაგევილოს გზაო! მოგვიანებით ამ თქმამ დაცინვითი ხასიათიც მიიღო. როცა ვინმე განაწყენებული მუქარით იტყვის-თქვენთან არ დავრჩებიო, ეტყვიან: წაბრძანდი, შენი ჭირიმე, ია-ვარდი გიფენიაო! ამით აგრძნობინებენ: თუ წახვედი, შავებს არ ჩავიცვამთ, ხვეწნით კალთებს არ დაგაგლეჯთო (სახოკია, 1950: 183).

სოციალური კონცეპტების ჯგუფი:

მორალურ-ეთიკური კონცეპტები:

დამადლება: პილპილმოყრილი მადლი - დაყვედრებული, ლანძღვადატანებული სიკეთე (სახოკია, 1954: 86); *პილპილს მოაყრის*²⁹-მწარე-მწარე, საწყენ სიტყვებს ეტყვის.

*მობოდიშება: პირი ხისკენ მიქნია*³⁰-მოსაბოდიშებელი თქმაა, მსმენელმა რომ თავის თავზე არ მიიღოს ნათქვამი. იგულისხმება

²⁹ <http://ena.ge/explanatory-online> (მომიებულია 29.01.19)

³⁰ <http://ena.ge/explanatory-online> (მომიებულია 09.02.19)

ცუდი ამბავი ან ვინმეს აუგად მოხსენიება. აჭარაში ამ თქმას მსმენელისთვის ცუდის არიდების კონოტაცია აქვს.

ადამიანის ფსიქიკური (სულიერი) მდგომარეობის გამომხატველ კონცეპტთა ჯგუფი:

ემოციის გამომხატველი კონცეპტები:

შეშინება: ტანზე ეკლის ასხმა-შეშინება, საზარელობა, გულის გახეთქვა (სახოკია, 1954: 162); ეკლად დაესვა-შეშინდა, შერცხვა (ცეცხლაძე, 2018: 80); აჭინჭვრა ტანისა-გამწარება, შეშინება, შეკრთომა (სახოკია, 1979: 37).

ნათლად გამოიკვეთა მცენარეთა სახელების შემცველი ისეთი ფიტონიმური ფრაზეოლოგიზმები, რომლებიც მხოლოდ ფრანგული ენისთვისაა დამახასიათებელი:

ფიზიოლოგიური საჭიროების გამომხატველ კონცეპტთა ჯგუფი:

ძილი: Coucher dans le lit aux pois verts-(პრდ. მწვანე ბარდების საწოლში წოლა) არგ. ძილი ღია ცის ქვეშ (ქადეიშვილი,... 2000: 127); Manger une (ან la) soupe aux herbes (ან à l'herbe)³¹-(პრდ. ბალახების (ბალახის) წვნიანის ჭამა) საუბ. 1.ღია ცის ქვეშ ძილი; 2. სიყვარულით ტკბობა ჰაერზე; Dormir comme une bûche-(პრდ. ნაპობივით ძილი) ბანგიანივით ძილი (ქადეიშვილი,... 1998: 336).

ფიზიკური მდგომარეობის გამომხატველი კონცეპტების ჯგუფი განსხვავებული კონცეპტებით: *გარეგნობა, შესახედაობა: N'avoir plus de mousse sur le caillou³²-(პრდ. კენჭზე ხავსის არ ქონა) ხალხ. მელოტი, უთმო ადამიანი; N'avoir plus de mouron sur la cage-(პრდ. გალიაზე ნამისჭია, ჟუნჟრუკიც აღარაა) მდაბ. მელოტია*

³¹ https://idioms_fr_ru.academic.ru/29078/manger_une_soupe_aux_herbes
(მომიებულია 10.01.19)

³² https://idioms_fr_ru.academic.ru/4240/avoir_le_caillou_d%C3%A9plum%C3%A9
(მომიებულია 17.01.19)

(ბიბლიეშივილი,... 2010: 356); *Avoir le melon déplumé*³³-(პრდ. ბუმბულგაცლილი ნესვის ქონა) ხალხ. მელოტი; *Jambes en forme des haricots vets*-(პრდ. მწვანე ლობიოს ფორმის ფეხები) გაღუნული ფეხები (ქადიეშივილი,... 1999: 440).

*გარდაცვალების, სიკვდილის გამომხატველ კონცეპტთა ჯგუფი: Manger les pissenlits par la racine*³⁴-გარდაცვლილი და დაკრძალული; *Mourir sur la paille*-(პრდ. ჩალაზე სიკვდილი) საუბ. სული სილატაკეში ამოსძვრა (ბიბლიეშივილი,... 2010: 388); *Mourir au coin d'un bois (ან d'une haie)*-(პრდ. ტყის (ან ღობის) კუთხეში სიკვდილი) უპატრონოდ მოკვდა, ღობის ძირას მოკვდა (ბიბლიეშივილი,... 2010: 116); *Sentir (ან sonner) le sapin*-(პრდ. ნაძვის გრძნობა (ან რეკვა) საუბ. სიკვდილის პირასაა, ცალი ფეხი სამარეში უდგას, ორი პარასკევი დარჩენია (ბიბლიეშივილი,... 2010: 471) და ა.შ.

3.3. ერთნაირი შინაარსის მქონე ფიტონიმური იდიომების ლექსიკური შემადგენლობით მსგავსი და განსხვავებული ფორმები ორივე ენაში.

ფრანგული და ქართული ენების ფიტონიმური ფრაზეოლოგიური ფონდის კვლევისას ლექსიკური შემადგენლობით განსხვავებული ფრაზეოლოგიური ერთეული უფრო მეტი აღმოჩნდა, ვიდრე მსგავსი. თუმცა არცაა გასაკვირი, რადგან ორი სხვადასხვა ჯგუფისა და ტიპის ენების შედარება-შეპირისპირებისას, ეს ლოგიკურიცაა. გამოვყოფთ განსაკუთრებით საინტერესო ორ დიდ ჯგუფს:

³³ https://idioms_fr.ru.academic.ru/4376/avoir_le_melon_d%C3%A9plum%C3%A9
(მომიებულია 12.01.19)

³⁴ <http://www.expressio.fr/expressions/manger-les-pissenlits-par-la-racine.php>
(მომიებულია 11.05.18)

1) ლექსიკური შემადგენლობით განსხვავებული ფიტონიმური იდიომები ორივე ენაში. ისინი თავის მხრივ იყოფიან ორ ქვეჯგუფად:

ქვეჯგუფი ა: იდიომები, რომლებიც ორივე ენაში შეიცავენ განსხვავებულ ფიტონიმებს. ესენია: *Gagner des dattes*³⁵-(პრდ. ფინიკების მოგება) ხალხ. *ბოლოკი და ხბოს თავი; Casser la graine*-(პრდ. თესლის გატეხვა) წახემსება, *პურის გატეხა* (ქადეიშვილი,... 1999: 392); *Se taper la cerise*³⁶-(პრდ. ალუბლის ჭამა) ხალხ. დანაყრება, მსუყედ ჭამა; *პურის ჭამა; Se faire la cerise*-(პრდ. გაიკეთო ალუბალი) საუბ. წასვლა, გაპარვა, *ნიორივით გაპარვა* (Rey,... 2015: 153); *Oh, des dattes*-(პრდ. ო, ფინიკები!) მდაბ. კი, როგორ არა! აბა კი! მაშ! რა სისულელეა! ვერ მოგართევს! ეგლა მაკლია! *მოხარული წაბლი ხომ არ გინდა!* აპრუწუწუნ! (ბიბილეიშვილი,... 2010: 154); *Causerie (ან conversation) à batons rompus*-(პრდ. გაწყვეტილი ჯოხებით ბაასი (ან საუბარი) *აქეთურ-იქეთურზე* ლაპარაკი, *ამ მთისა და იმ ბარის* თქვეს (ბიბილეიშვილი,... 2010: 48); *Être rouge comme une tomate*³⁷-(პრდ. პომიდორივით წითელი) *ქარხალივით წითელი; La paille et la poutre*-(პრდ. ჩალა და ძელი) (მრავალნაკლიანი ადამიანის მიერ სხვისი ნაკლის გაკრიტიკება) თავის თვალში ძელს (ან დირეს) ვერ ამჩნევს, სხვისაში ბეწვსა ხედავსო (Rey,... 2015: 668) და ა.შ.

ქვეჯგუფი ბ: იდიომები, რომელთა ქართული ეკვივალენტები არ შეიცავენ ფიტონიმებს: *En avoir plein le coco*-(პრდ. ამით სავსე ქოქოსი) არგ. *მუცლის ამოვსება* (ქადეიშვილი,... 1998: 457); *Mordre à la grappe*-(პრდ. მტევნის კბენა) 1. პირდაპირ მტევნიდან ჭამა (ყურძნისა); 2. რაღაცას მიეჩვია, მიემალა; 3. *ანკესზე წამოეგო,*

³⁵ https://idioms_fr.ru.academic.ru/22537/gagner_des_dattes (მოძიებულია 16.01.19)

³⁶ https://idioms_fr.ru.academic.ru/41271/se_taper_la_cerise (მოძიებულია 12.01.19)

³⁷ <http://www.linternaute.fr/expression/langue-francaise/330/etre-rouge-comme-une-tomate/> (მოძიებულია 29.12.18)

ხაფანგში გაება (ბიბლიეშივილი,... 2010: 259); *Envoyer dans les roses*- (პრდ. ვარდებში გაგზავნა) საუბ. წაქცევა ვისიმე (ქადეიშივილი,... 2000: 365), *ზღართანია გაადენინა; Compter les fêtes*³⁸- (პრდ. ცერცვის მარცვლების თვლა) უსაქმურობა, ბუზების თვლა ჭერში; *C'est comme des dattes*- (პრდ. ეს ფინიკებივითაა) ეს შეუძლებელია, არასოდეს მოხდება, *მეტი არ აგიდგა გვერდები!* (Caradec, 2005: 70); *Faire chou blanc*- (პრდ. თეთრი კომბოსტოს გაკეთება) სრული წარუმატებლობის განცდა (ქადეიშივილი,... 1998: 430), *მარცხის განცდა, ხელის მოცარვა; Mi-figue, mi-raisin (ან moitié figue, moitié raisin; ni figue, ni raisin)*- (პრდ. ნახევრად ლეღვი, ნახევრად ყურძენი) *არც წყალია, არც ღვინო; არც ძმარია, არც წყალი* (ბიბლიეშივილი,... 2010: 228); *Marcher sur une mauvaise herbe*- (პრდ. სარეველა ბალახზე გავლა) *მარცხენა ფეხზე ადგა, ცუდი სიზმარი ნახა* (ბიბლიეშივილი,... 2010: 269); *Garder une poire pour la soif*³⁹- (პრდ. მსხლის გადანახვა წყურვილისთვის) საუბ. მომჭირნობა, *შავი დღისთვის შენახვა, გადადება და ა.შ.*

2) *ლექსიკური შემადგენლობით მსგავსი ფიტონიმური იდიომები ორივე ენაში: Avoir la tête comme une citrouille*⁴⁰- (პრდ. გოგრასავით აქვს თავი) გოგრასავით გასივებული თავი, გონებრივი დაძაბულობის შედეგად დაღლილი; *Ridé comme une pomme cuite (ან une vieille pomme)*⁴¹- (პრდ. შემწვარი (ან ძველი) ვაშლივით დაჭმუჭნული) შემწვარი ვაშლივით შეჭმუხნული, დაჭმუჭნილი, დანაოჭებული; *Presser qn comme un citron*- (პრდ. ხტვ.) ლიმონივით გამოწურვა, ვინმეს არ დაზოგვა (ქადეიშივილი,... 1998: 440); *Garder*

³⁸ <https://www.lingvolive.com/ru-ru/translate/fr-ru/compter%20les%20f%C3%A8ves> (მოძიებულია 25.12.18)

³⁹ https://idioms_fr.ru.academic.ru/45249/une_poire_pour_la_soif (მოძიებულია 08.01.19)

⁴⁰ <http://www.expressions-francaises.fr/expressions-a/1426-avoir-la-tete-comme-une-citrouille.html> (მოძიებულია 12.01.19)

⁴¹ https://idioms_fr.ru.academic.ru/38788/rid%C3%A9_comme_une_pomme_cuite (მოძიებულია 07.01.19)

comme la prunelle de ses yeux-(პრდ. კვრინჩხვიით (გუგასავით) მოფრთხილება) თვალის ჩინივით გაფრთხილება (ქადეიშვილი,... 2000: 209); *Pomme de discorde*-(პრდ. ხტვ.) *განხეთქილების ვაშლი* (ქადეიშვილი,... 2000: 133); *Ça ne vaut pas un trognon de chou*-(პრდ. ხტვ.) *კომბოსტოს მურკადაც არ ღირს* (Surguladze, 2013: 255), *კაპიკად არ ღირს* (ქადეიშვილი,... 2000: 642), *კაპიკია იმის ფასი; C'est chercher une aiguille dans une botte de foin*⁴²-(პრდ. ხტვ.) *თივის ზვინში ნემსის ძებნა, დიოგენეს ფანროთ ძებნა*;

დასკვნა

ჩატარებული შეპირისპირებითი ანალიზის შედეგად შეგვიძლია გამოვიტანოთ შემდეგი დასკვნები:

- ფრანგული და ქართული იდიომები ენის განუყოფელი ნაწილია. თავიანთი სათქმელის ლაკონურად და ხატოვნად გადმოცემისას, ისინი კონკრეტული ერის, ეთნოსის ღრმა ნააზრევსა და ხანგრძლივი გამოცდილების ნაყოფს წარმოადგენენ, ამიტომაც, სხვადასხვა კულტურებში ისინი შესაძლებელია ემთხვეოდნენ ერთმანეთს ან სრულიად განსხვავდებოდნენ. შედარებისას წარმოჩენილი მსგავსებანი თუ განსხვავებანი, უდაოდ მოცემული კულტურების მახასიათებელი ნიშნებია.

- ნაშრომში დასტურდება, რომ ენა ცოდნის გადმოცემის ერთგვარი გზაა, იმ ცოდნისა, რასაც თანამედროვე ერის მენტალობა და ძველი ხალხების სამყაროსეული ხედვა ჰქვია. იმპლიციტურად თუ ექსპლიციტურად იდიომებში ჩაქსოვილი გარდასულ დროთა გამოძახილი, საუკუნეთა ქარცეცხლში გამოწრთობილი ისტორია და კულტურული სიმბოლოები, დღეს ჩვენამდე ენამ მოიტანა.

⁴² <https://www.littre.org/definition/foin> (მოძიებულია 28.11.18)

სწორედ ენაში ინახება ერის კულტურის ყველაზე დიდი განძი და ფაქიზი წვრილმანები.

- მყარი გამონათქვამების გაგება უშუალო კავშირშია მკითხველისა თუ მსმენელის აღქმასთან, ამიტომაც შედარებისას ნათლად წარმოჩნდება ფუნქციური, სემანტიკური თუ ეთნოფსიქოლოგიური თავისებურებანი, რაც ორი ენის ლინგვოკულტურული სხვაობით აიხსნება.

- შედარებული ენების ფრაზეოლოგიზმების ფონდი უმდდრესია, რომელშიც საკმაოდ ჭარბადაა მცენარეთა სამყაროს ელემენტების შემცველი იდიომები. წარმომავლობის განსხვავებული წყაროების მიუხედავად, მათ მჭიდრო კავშირი აქვთ როგორც ადამიანის გარემომცველ სივრცესა და იქ არსებულ ობიექტებთან, ასევე მის სულიერ და კულტურულ სამყაროსთან და ჰარმონიულად თანაარსებობენ კიდევაც.

- ფიტონიმები, ლექსიკის ერთ-ერთი უძველესი და უმნიშვნელოვანესი სახეობაა. საგნისა თუ პიროვნებისადმი მიმართულ მცენარეთა კომპონენტის შემცველ გამოთქმებში, მკაფიოდ ჩანს შესასწავლი ენის მატარებლის ინდივიდუალური შინაგანი სამყარო. ანალიზის შედეგად გამოვლინდა, რომ მათი წყალობით შეგვიძლია გარკვეული წარმოდგენა ვიქონიოთ და გავეცნოთ იმ ისტორიულ-კულტურულ მომენტებს, რომლებმაც დასაბამი მისცეს მათ წარმოშობას, დავინახოთ რაოდენ მრავალფეროვანია კონკრეტული ერის წარმომადგენლის შინაგანი სამყარო და მათი ენობრივი აღქმა, როგორია ამ სამყაროში მომხდარი ცვლილებები და მათი შედეგები. კვლევა ადასტურებს, რომ იდიომები მართლაც რთული სემანტიკური წარმონაქმნებია და ლინგვოკულტურული ნაწილის განუყოფელი მხარეა.

- ფრანგული და ქართული ფიტონიმური იდიომების ანალიზის შედეგად დგინდება, რომ ისინი გამოხატავენ სხვადასხვანომინაციებს: წარმატება-წარუმატებლობას, გარეგნობას, იერს, მოჩვენებითობას, კამათს, მიამიტობას, უნებისყოფობას, სარგებლის

პოვნას, გამორჩენას, მომჭირნეობას, მძიმე მდგომარეობას, გასაჭირს, სიმდიდრეს, საქმიანობას, დაცინვას, უგუნურ საქციელს, სოცოცხლით ტკობას, კეთილ თუ ბოროტ განზრახვას, თავის მობეზრებას და ა.შ. გარდა ამისა ახასიათებენ ადამიანს: სულელი, ბრიყვი, ყეყეჩი, ვითომ ჭკვიანი, შეშლილი, ამაყი, ტრახახა, ცხვირაბზუებული, მომდიმარი, კმაყოფილი, ბედნიერი, ლამაზი, უშნო, გულახდილი, ერთგული, საიმედო და ა.შ. ორივე ენაში მოძიებული ემპირიული მასალა, ხაზს უსვამს ადამიანის ცნობიერებაში მცენარეთა სამყაროს დიდ ზეგავლენას.

- კვლევის შედეგად, გამოიკვეთა მოპოვებულ გამონათქვამთა დადებით, ნეიტრალურ და უარყოფითი კონოტაციის მატარებელ იდიომებად დაყოფის აუცილებლობა, რაც განვსაზღვრეთ პროცენტულ მაჩვენებლებში. კვლევაში ჩვენ მიერ მოპოვებული ფრანგული რვაას ოთხმოცდაცხრამეტი (899) ფიტონიმური თქმიდან 24,8% დადებითი, 5,3% ნეიტრალური და 69,8% უარყოფითი კონოტაციის მატარებელია, ხოლო სამას ორმოცდარვა (348) ქართული იდიომიდან 22,7% დადებითი, 3,7% ნეიტრალური და 73,6% უარყოფითი კონოტაციის მატარებელია. ამდენად, ნათლად გამოჩნდა, რომ ფიტონიმური იდიომები ძირითადად უარყოფითი კონოტაციისაა, თუმცა ფრანგულ ფიტონიმურ იდიომებს ზოგჯერ ახასიათებთ კონოტაციის ცვლაც უარყოფითიდან დადებითისკენ.

- ინტერნეტ წყაროებსა და სხვადასხვა ლექსიკონებში მოძიებული ემპირიული მასალის ანალიზის შედეგად იდიომები დავაჯგუფეთ *ლექსიკური* და *სემანტიკური თვალსაზრისით*. *სემანტიკური* თვალსაზრისით გამოიკვეთა ორი დიდი ჯგუფი: 1.სემანტიკურად ანუ შინაარსობრივად მსგავსი ფიტონიმების შემცველი ფრანგული და ქართული იდიომები; 2. არაერთგვაროვანი ანუ შინაარსობრივად განსხვავებული იდიომები ორივე ენაში; *ლექსიკური თვალსაზრისით*, გამოყავით ასევე ორი ჯგუფი: 1. ლექსიკური შემადგენლობით განსხვავებული

ფიტონიმური იდიომები ორივე ენაში, რომლებიც თავის მხრივ იყოფიან ორ ქვეჯგუფად: ა) განსხვავებული ფიტონიმების შემცველი იდიომები ფრანგულსა და ქართულ ენებში; ბ) ფრანგული იდიომები, რომელთა ქართული ეკვივალენტები არ შეიცავენ ფიტონიმებს; 2. მსგავსი ლექსიკური შემადგენლობის მქონე ფიტონიმური იდიომები ფრანგულსა და ქართულში.

- კვლევამ აჩვენა, რომ ქართულ იდიომებში ძირითადად ბალახები, სამკურნალო მცენარეები, სამეურნეო დარგში და ქართულ ყოველდღიურობაში გამოყენებული ფიტონიმები გვხვდება, ხოლო ფრანგულში-უფრო ბოსტნეული და ხილის ის სახეობა ჭარბობს, რომელსაც ხშირად იყენებენ ყოველდღიურობაში და რომელიც მათ გეოგრაფიულ არეალში არსებობს. ესენია: ბოსტნეული: სტაფილო, პომიდორი, კომბოსტო, ხახვი და მისი სახეობები, ისპანახი, წიწაკა, ბარდა, ლობიო, სოკო, მდოგვი, სატაცური, სალათის ფოთლები, ბოსტნეულის გული, კანი, ყაბაყი, კიტრი, კარტოფილი, ცერცვი, ნიორი, პრასი; ხილი: მსხალი, მარწყვი, ბანანი, ვაშლი, ლეღვი, ყურძენი, ატამი, ლიმონი, ქლიავი, ზღმარტლი, ალუბლის სახეობები, ნესვი, ზეთისხილი, კაკალი, წაბლი, გოგრა, კომში, ქოქოსი, ფინიკი, კენკრა, ნუში, საზამთრო; ხეები და მისი ნაწილები: ტყე, ფიჩხის კონა, ხავსი, ქერქი, პალმა, ფესვი, ვაზი, საკმეველი, კუნძი, ფსტა, ეკალი; მწვანელი: ოხრახუში, მჟაუნა; ყვავილები: ია, იორდასალამი, ბაბუაწვერა, ლევკოიონი, ჟუნჟრუკი; მარცვლეული და მისი ნაწილები: ჩალა, თივა, შვრია და ა.შ.

ქართველების მიერ ყველაზე ხშირად გამოიყენება ისეთი მცენარეები, როგორებიცაა: ბალახები: გიჟანა, ბალბა, ჭინჭარი, ნარი; ხე და მისი ნაწილები: ჩხირი, ხავსი, ნაჭუჭი, ფესვი, ვაზი, ფიჩხი, წნელი, ხე, ნაფოტი, ეკალი, დაფნა, ინა, ასკილი; ბოსტნეული: კიტრი, ნიორი, ჭარხალი, ბადრიჯანი, ბოლოკი, ცერცვი, პრასი, ლობიო, წიწმატი, ხვიტი, წიწაკა, ხახვი; ხილი: ვაშლი, კომში, გოგრა, ნესვი, კაკალი, მსხალი, ტყემალი, ლეღვი,

ხაპი, ჩირი; მწვანილი: ქინძი, ნიახური; ყვავილები: ია, ვარდი, ენძელა, კვირტი; მარცვლეული და მისი ნაწილები: ბზე, ქერი, ქატო, პური, ჩალა და ა.შ.

- ცალკე გამოვყავით ფიტონიმებით გადმოცემული მხოლოდ კონკრეტული ერისთვის დამახასიათებელი, ტრადიციული და სპეციფიკური მომენტები, შევისწავლეთ მათი ეტიმოლოგია, რითაც ხაზგასმულია ფიტონიმური იდიომების შესწავლის აუცილებლობა.

- ფიტონიმები გვხვდება ქართული წყევლისა და დალოცვის ფორმულებში, რაც ფრანგულში საერთოდ არ არსებობს, ხოლო ფრანგულში, ქართულისგან განსხვავებით, მცენარეთა სახელებით სიკვდილის კონცეპტია გადმოცემული, რაც ქართულში არ გვაქვს.

- ფრანგულში, ქართულისაგან განსხვავებით, ხე და მისი ნაწილები დალატის, ცრურწმენის გამომხატველი ფიტონიმია. თუმცა ამავედროულად მოიძებნა ორივე ენაში მსგავსი ცნებებიც. მაგრამ თუ ქართულში საყრდენის ფუნქციას *ჯოხი* ასრულებს, ფრანგულში ეს ფუნქცია *ლურწამმა* იტვირთა.

- მხოლოდ ქართული ენისთვისაა დამახასიათებელი მუქარის, დამადლების, დავიწყების, სიძუნწის, მოზოდიშების, შეშინების გამომხატველი ფიტონიმური იდიომების არსებობა.

- ფრანგულში კი განსაკუთრებით საყურადღებოა ძილის, სიყვარულის, პატივისცემის დამსახურების, მოფერებითი სახელების, უყარათობის, გარეგნობის, შესახედაობის, დადლილობის, დაჭერის, შემართების, სტილისა და ჩაცმულობის, საქმიანობის, რელიიური რეალიების, მიმართვის, დახმარების, მოხერხებულობის, ქების, საფრთხის, ძალაუფლების სიმბოლოების, პიროვნების იდენტიფიკაციის, ერთგულების, სამაგელი ხასიათის, ღირსების, თავმდაბლობის, ქარაფშუტობის, სიბინძურე/სისუფთავის, გუნება-განწყობილების, ცდუნების, კენჭისყრის, პირის გატეხისა და დარტყმის კონცეპტების გამომხატველი ფიტონიმური თქმები.

- ფრანგულში, ქართულისგან განსხვავებით, ადამიანის გარეგნობის დამახასიათებელი საკმაოდ ბევრი ფიტონიმური იდიომია, რაც ქართულში არ გვხვდება.

- ამრიგად, ფიტონიმები-ლექსიკის ერთ-ერთი უძველესი პლასტი, აქტიურად გამოიყენება ამა თუ იმ მოვლენისა თუ საგნის ენობრივ კონცეპტუალიზაციაში. ენით გადმოცემული ფიტონიმური იდიომები, ადამიანის შინაგანი სამყაროთი გაქდენილი, ინდივიდუალური აზროვნების რთული პროცესის საბოლოო შედეგია. ამიტომაც მათ უნიკალურ კულტურულ მონაპოვრად მიიჩნევენ.

- მაშასადამე, კულტურა ამა თუ იმ ეთნოსის მრავალსაუკუნოვანი გამოცდილების, სიბრძნის, ცოდნის, ქცევის, ცხოვრებისეული მაგალითების, ყოველდღიურობის, კულტურული და სულიერი ცხოვრების, ისტორიის, გარემო პირობების ერთობლიობაა, რომლის აკუმულაციაც ხდება ენაში. ის საუკუნეების განმავლობაში თაობიდან თაობას გადაეცემა და ინარჩუნებს სიცოცხლისუნარიანობას. ამ დროს ენა ასრულებს ერთგვარი ამოუწურავი მეხსიერების მქონე „კაფსულის“ როლს, რომელიც ადამიანებს სწორედ ამგვარი ფასდაუდებელი ცოდნით ასაზრდოებს.

სადისერაციო ნაშრომის ძირითადი დებულებები აისახა შემდეგ
პუბლიკაციებში:

1. **„ციფრული სწავლების მეთოდები და შედეგები ფრანგულ ფილოლოგიაში“**, CODFREURCOR-ის მე-5 საერთაშორისო კონფერენცია - 21-ე საუკუნის 21 გამოწვევა: ჰუმანიტარული და სოციალური მეცნიერებები. ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი. თბილისი. ჟურნალი EISH N5, გვ. 84 ISSN: 1987-8753, 2018
<http://ojs.iliauni.edu.ge/index.php/eish/issue/view/29> ;
2. **„ფრაზეოლოგიზმების ლინგვოკულტურული ანალიზი ფრანგულ და ქართულ ენებში“**, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტის, ჰუმანიტარულ მეცნიერებათა ფაკულტეტის დოქტორანტა და ახალგაზრდა მეცნიერთა III სამეცნიერო კონფერენციის მასალები 2017, გვ. 97-100 ISBN 978-9941-462-79-5, 2018;
3. **„ფიტონიმებით შედგენილი იდიომების კვლევა ფრანგულ და ქართულ ენებში“**, ბათუმის შოთა რუსთაველის სახელმწიფო უნივერსიტეტი „ჰუმანიტარული მეცნიერებები ინფორმაციულ საზოგადოებაში-III“-საერთაშორისო კონფერენციის მასალები („Humanities in the Information Society-III“, International Conference proceedings), ბათუმი-2018-Batumi. ISSN 1987-7625, ISBN 978-9941-462-86-3 (საერთო), ISBN 978-9941-462-84-9 (I ნაწილი), ISBN 978-9941-462-85-6 (II ნაწილი). 2018. (იბეჭდება) ;
4. **„L'étude étymologique des idiomes phytonymiques“**, co-author Professor Natalia Surguladze. *Le linguiste*, Revue internationale en science du langage, N 24/hiver 2018, Iran: Qom, pp. 33-40; ISSN 2251-970X ;
5. **„Phytonymic idioms with similar and different connotations (Based on French and Georgian Phraseophytonyms)“**, co-author Professor Natalia Surguladze. NALANS, Journal of Narrative and Language Studies, An international Biannual Journal-ISSN: 2148-4066. Vol 7, No 13: December 2019. pp. 140-151. <http://www.nalans.com/index.php/nalans/article/view/177/113>;

Batumi Shota Rustaveli State University
Faculty of Humanities Department of European Studies

With the right of manuscript

Sophio Kakhidze

**Analysis of Phraseological Units with
Phytonymic Components in French and
Georgian Languages**

Speciality – Linguistics

of the Thesis submitted for acquiring the academic degree of
Doctor of Philology (PhD)

Annotation

Batumi-2020

The research has been carried out at the Department of European Studies, Faculty of Humanities, Batumi Shota Rustaveli State University.

Academic supervisor:

Natalia Surguladze

Doctor of Philology, Professor,
Batumi Shota Rustaveli State
University

Evaluators:

Ketevan Djachy

Doctor of Philological Sciences,
Professor-Researcher,
University of Seville (Spain)

Ketevan Gabunia

Doctor of Philology, Professor,
Ivane Javakhishvili Tbilisi State
University

Irine Goshkheteliani

Doctor of Philology, Professor,
Batumi Shota Rustaveli State
University

International Evaluator:

Dr. Jean-Philippe ZOUOGBO

Doctor of Philology, University
Paris Diderot (Paris)

The thesis defence will take place on Monday, **13.07.2020, at 13:00, Room 37**, at the meeting of the Dissertation Board of the Faculty of Humanities at Batumi Shota Rustaveli State University.

Address: Batumi 6010, 35/32 Ninoshvili/Rustaveli Street, Block I.

The thesis is available at Batumi Shota Rustaveli State University Ilia Chavchavadze library and BSU website (www.bsu.edu.ge).

Secretary of the Dissertation Board,

Doctor of Philology, Associate Professor

N. Phartenadze

Introduction

In the era of globalization intercultural communication is of great importance. In order to communicate correctly and avoid embarrassing situations or cultural misunderstandings between communicants of different languages, it is desirable to know phraseological units of this or that culture. Knowing a foreign language means knowing lexemes, grammatical structures and linguistic patterns of a target language. All these enable the speakers to communicate. But it is impossible to achieve language proficiency without being aware of the culture. Every culture has its own, culture specific phraseologisms. Understanding and translating such kind of phraseologisms become more complicated if there is no equivalent in one's native language and translator has to define the phraseologism. Definition of culture specific phraseologisms helps foreign language learners to perceive a foreign culture.

In modern world people try to use as many idioms in their speech as it is possible. By using old phraseologisms in everyday speech, they immortalize the history and by creating new ones, they enrich the lexical fund of the language. Culture specific, unique phrases make up invaluable "treasure" of a particular language. As long as human beings intentionally or unintentionally use them in everyday speech, language and culture continue existence; Language is alive and its "heart" continues beating.

In the middle of the twentieth century anthropocentric paradigm dominated in linguistics. The attention was directed to a human being and his/her attitude towards the world. Language has become a special kind of culture code. According to Levi- Strauss „Language is not only a cultural product, but it is its constituent part. Language forms cultural codes” (Maslova, 2001: 22). Language is a mirror of culture. It is important for the maintenance of intangible cultural heritage and at the same time it is a part of it. Culture includes traditions or living

expressions inherited from the ancestors and passed on to the descendants, such as oral traditions (myths, legends, fables), performing arts, rituals, social practices, festive events, knowledge, etc. Cultural peculiarities of a nation, wisdom of the ethnoses, its mentality and national individuality are well-preserved in phraseologisms / idioms. They are passed down from generation to generation through social interactions. Phraseologisms keep the memory of a culture and «nourish» the language speakers with valuable knowledge.

„Phraseologisms with phytonymic components form phytonymic picture of the world, which is a part of the common language picture of the world. They contain ethnocultural information about plants” (Fatkulina, ... 2016: 93). „Most of the phraseophytonyms are of symbolic character and give implicit information about a person or a thing. Phytonyms possess great connotative charge and metaphorical potential” (Fatushina, 2013: 421). Phraseologisms with phytosemantic components “[...] are products of cognitive process and reflect nation’s mental peculiarities towards plant world” (Petrakova, 2015: 152).

„National character of phytomorphisms is determined by both - cultural traditions and varieties of plants or their geographical location“ (Kkhong, 2018: 81). As geographical location determines types of plants, it is difficult for the scholars to compare phraseologisms with phytonymic components of different cultures. „Phytonyms as one of the types of semantic vocabulary comprise certain characteristics of plants and reflect spiritual world of the humans. Linguocultural study of these lexemes gives some insight into various linguistic events of this or that culture. It also makes possible to keep track of how non- linguistic reality intersects with language. Phytonymic idioms or phraseophytonyms are part of national picture of the world and possess their culture specific meanings“ (Lee, 2015: 14). Just this determines **topicality of the topic**.

The relevance of this study is determined by the fact that nowadays, the popularity of phraseological units with phytonymic component

increases, which puts linguists and translators in the task of correctly interpreting them from one language into another.

The object of the study is French and Georgian phraseological units with the main semantic phytonymic components, obtained from various phraseological, explanatory or etymological dictionaries.

The subject of the study is finding similar and idiosyncratic features of French and Georgian phytomorphic phraseological units.

The goal of the research is to study French and Georgian phytonymic phraseologisms, mark attention towards similarities and differences existing between them and make their conceptual, lexical and content based classifications.

In order to achieve these goals we set ourselves the **following tasks**:

- To distinguish phraseology as an autonomous linguistic discipline, to specify its object of investigation;
- To trace the stages of the development of phraseology on the basis of theoretical studies of domestic and foreign linguistic scholars; To distinguish the function of phraseology in language; To get acquainted with different classifications of phraseologisms made by different scientists; To emphasize national nature of phraseology;
- To determine the essence of phytonyms and make linguistic classification of phraseophytonyms;
- To study etymology of French and Georgian phraseologisms with phytonymic components;
- To make conceptual classification of phraseophytonyms and distinguish between the two - homogeneous and heterogenous phytonymic idioms; To single out lexically similar and dissimilar phraseophytonyms;

The methodological basis of the research is determined by the goals and objectives. The methods used in the thesis are the following: contrastive method, method of linguistic observation, critical-analytical method, linguocultural method, qualitative and pragmatic methods.

The theoretical value of the research lies in combining points of view of French, Russian and Georgian linguists about phraseology as a field of linguistics, about types of phraseological units, about phraseophytonyms, about their universal and culture specific characteristics;

The practical value of the research is represented by the analysed material which can be used while teaching lexicology, phraseology, linguoculturology, cultural studies. The research material can be used in special courses or while working on bachelor or master theses. The practical significance of the present work is related to the possibility of using empirical material – French and Georgian phytonymic idioms at practical lessons. Ready made lists of phytonymic idioms with definitions and etymology will make language learning process easier. In practical terms the research will be interesting for philologists interested in phraseology.

The novelty of the research is determined by the following objectives: the critical analysis of theoretical material and different approaches about phraseology and its types. The research also identifies and studies specifics of phraseophytonyms. Empirical material gathered from various types of dictionaries and Internet sources, their statistic analysis add value to the research.

The volume and structure of the research are determined by its objectives and goals. The thesis structurally consists of an introduction, three chapters, eleven paragraphs, general conclusion, the list of literature and internet resources, list of abbreviations and appendixes. The research includes 151 printed pages. Appendixes comprise 63 printed chapters (Total number of printed pages -214).

Introduction outlines several aspects of the thesis; the research topic, its objectives and goals to reach the objectives, the scientific innovation offered by the thesis, its theoretical and practical values. The introduction also reflects on the methods used in the process of the analysis.

The first chapter concentrates on the theoretical approaches of French, Russian and Georgian linguists. It reviews the linguists' points of view about phraseology as an autonomous linguistic discipline, its object of study and its importance.

The second chapter is devoted to the study of phytonyms and their classification. It also deals with etymological study of Georgian and French phraseological units with phytonymic components.

The third chapter is based on the analysis of practical material. It presents conceptual, lexical and content based classification of phytonymic idioms.

The empirical material is gathered from different sources: dictionaries and Internet resources. Total number of phraseological units with phytonymic components is one thousand two hundred and forty-seven (1,247). From them three hundred and fifty-eight (348) are Georgian and eight hundred ninety-nine (899) are French expressions.

Content of the Thesis

Chapter I. Phraseology – Stages of Development - consists of five paragraphs.

In 1.1. Phraseology as a separate linguistic discipline, its

object of study - the term „phraseology“ is defined. „Term „phraseology“ is derived from Greek words (*Phrasis* – way of speaking; *logos* – study of) and means the unity of fixed expressions, such as idioms, phrasal verbs and other types of multi-word lexical units (phrasemes). The same term is used to denote the field of linguistics that studies set or fixed phrases» (Gamkrelidze,....2008: 375). It is mentioned that there are various terms used by different scholars to denote the same phenomenon. „Phraseologism as a term has many synonyms:

phraseological unit, phraseological expression, cliché, phraseological fusion, phraseological unity, phraseological combinations. Besides there are terms like fixed expression, inseparable lexical units, stereotypical expressions, idiom, metaphorical expression, frozen units, etc” (Takaishvili, 1961: 13). „[...] fixed phrases are divided into following subgroups: idioms, phraseological combinations, phrase schemes and figurative expressions (proverbs, aphorisms, etc.)“ (Gamkrelidze,.....2008: 376). There is discussion about the field of phraseology. It is underlined that phraseology is an intermediary field being close to literary studies, stylistics, lexicology and linguistics.

1.2. Phraseology - different stages of development

presents the brief survey of the development of phraseology. The concept of phraseologic unit (unité phraséologique) has been first used by Charles Bally, in „Précis de stylistique”, wherefrom it was taken by V. V. Vinogradov and other Soviet linguists, and then subsequently borrowed by different languages belonging to the European culture. Phraseology became a separate linguistic discipline in the beginning of XX th century and its foundation is connected with the name of Swiss linguist Charles Bally. He was the first scholar who paid special attention to phraseological units and started to talk about peculiarities of phraseologisms. As a founder of modern phraseology, he made first classification of phraseological units and justified the importance of their thorough study. In this paragraph Bally’s theories are analysed.

In the same paragraph the analysis of some other famous linguists’ theories are presented. In French linguistics interesting phraseological researches were conducted by M. Ra, Zh. Maruzo, P. Giro, A. Rey, S. Chantreau, I. Gonzalez Rey, A. Pamies. The contribution of Russian linguistics: V.V. Vinogradov, M.M. Babkina, S.G. Gavrin, V.P. Zhukov, B.A. Larin, V.M. Mokienko, M.T.Tagieva, V.N. Telya, N.M. Shanski, U.D. Apresian, V.G. Gak, A.G. Nazarian, K.D.Prikhodko, Y.Y. Retsker, I.N.

Timeskova, A.V. Kunin, E.V. Polivanov, N.N. Amosova etc. is greatest in the development of phraseology as a branch of linguistics.

1.3. Phraseology Research in Georgian Linguistics is devoted to the history of development of phraseology as a branch of linguistics in Georgia. From the middle of the XX century interest of Georgian linguists towards phraseological research increased. Georgian Linguists: T. Sakhokia, A. Neiman, K. Kandelaki, A. Oniani, A. Frangishvili, G. Shalamberidze, N. Gamrekele, E.Mgaloblishvili, L. Lezhava, Al. Kobakhidze, T. Shavishvili, A. Takaishvili, I. Lobzhanidze, K.Djachy, N.Surguladze, Ts. Akhvlediani, Ts. Bibileishvili, L. Darashvili, R. Gachava, N.Stambolishvili, I. Goshkheteliani, etc. made great contribution to the development of Georgian phraseology. The paragraph is dedicated to the analysis of their prominent works.

1.4. Function of phraseologisms - Types of classification.

Scientists have always known about the importance of phraseologisms. "In the XVI th century A. Estien spoke about ability of phraseologisms, that they were able to express idea in short and laconic form. 18th-century lexicographer, compiler of a phraseological dictionary P. L. Bokler, indicated that phraseological units were means of communication" (Nazarian, 1987: 30). In the same paragraph the functions of phraseologisms are discussed. The researcher presents different types of classification of phraseological units. V.V. Vinogradov's classification is based on semantic principle. He singles out three subgroups; A. Kunin distinguishes four types of phraseological units and bases his classification on structural-semantic principle. N.M. Shanski's classification is based on structural/grammatical principle. According to him, there are seven types of phraseologisms. A.G.Nazarian takes into consideration communicative function of phraseologisms and singles out three main types in French phraseologisms. A.G. Nazarian makes semantic classification of French

phraseologisms as well and singles out two types of phraseological units. Georgian lexicographer A.Takaishvili singles out two types of phraseologisms marking attention towards the interdependence of its components.

1.5. National Character of Phraseologisms

The paragraph analyzes the specificity of verbalization of the national character by means of phraseology, identifies the features of the relationship between the national mentality, culture and language; phraseological picture of the world is seen as the result of cognitive perception of the reflected reality. Phraseological units store and re-create feelings, emotions, sensations, evaluations, moods.

The national character of French phraseology has been dictated by centuries of accumulated material from both its own native language and material from other languages. National spirit is at the basis of French and Georgian phraseological units. Their culture specific peculiarities are found on structural-grammatical, lexical, stylistic, phonetic and semantic level. This originality is expressed in the use and understanding of different forms of phrase production in different languages, which are characteristic of a given language only, and are encoded in specific "icons" prepared for new idioms. «Phraseology condenses an entire complex of cultures and psychology of this or that nation, its unique way of imaginative thinking"(Roizenzon,1972: 3, cited in Nazarian, 1987: 35).

The analysis of idioms clearly reveals the influence of the national-cultural background on the phraseologisms.

Chapter II. Analysis of Phraseophytonyms /Phytonymic idioms in French and Georgian languages consists of three paragraphs.

2.1. Essence of phytonyms and their linguistic classification.

In spite of the fact that phraseology as a field of linguistics is well-developed, phraseophytonyms are not so well-investigated. In modern phraseology, the popularity of phraseological units with phytonymic components increases. During last decades scholars working in different spheres of science like linguoculturology, psycholinguistics, ethnolinguistics, ethnobotany and literary studies started to investigate phytonyms from different angles.

Human beings have always had close connection with flora and it is not surprising that this connection was materialized in phytonymic idioms that reflect cultural, ethnic peculiarities of the nation, their mentality, their customs, traditions and their world vision. Plants were used in everyday life for different purposes – for food, for healing diseases, for aesthetic purposes. „Phytomorphisms reflect specific peculiarities of the world in terms of national culture and linguistic prism. The national peculiarity can be manifested in typical associations that are related to one or another form“ (Setarov, 2005: 94). National, culture specific peculiarities of phytomorphisms are determined by national-cultural traditions on the one hand and types of plants and their geographical location, on the other hand.

Scientists have tried to classify phytonyms based on different criteria. Linguistic classifications of phytonyms were made by many scientists and they differ from each other in many aspects.

T.V. Tsoi bears into consideration lexico-semantic peculiarities of phraseophytonyms and makes a vague classification of phraseological units. It is difficult to understand what characteristics of plants were taken into consideration by the researcher. According to the given classification, phytonyms fall into several groups: Plants: pink, narcissus,

etc.; Trees: apple tree, elm tree, etc.; Grains: wheat, rye, barley; Flowers: spring crocus / snowdrop, violet, rose, daisy, etc.; Vegetables: aubergine, cabbage, beet-root, etc.; Fruit: watermelon, banana, melon, peach; Bushes: barberry, blackberry, etc.; Herbs: sedge, great plantain (Tsoi, 1985: 220-222 cited in Kkhong, 2018: 91-92).

Another scholar, L.Putsileva takes into account connotational meaning of phytonyms and gives characterization of plant names based on thematic and axiological criteria.

L.F. Putsileva singles out two main types of phytonyms: 1) phytonyms that characterize human beings, their appearance, age or physical condition; 2) phytonyms that have nothing in common with the characterization of human beings.

First group of phytonyms are subdivided into two subgroups: *subgroup A and subgroup B*. Phytonyms that are united in the first subgroup have associative meaning. They depict a person's physical appearance, age or physical condition. Phytonyms that are associated with "Beauty" and "Youth" are the following: bud, peach, rose, violet, etc. Phytonyms that depict a person's ugliness, inelegance or vale of years are mushroom, morel fungus, etc. In order to speak about a human being's appearance, his/her face, head or mouth, following plant names are used: potato, peach, rose, etc. Phytonyms that depict a human being's age and physical condition are: cucumber and berry (young, strong and young), lemon, dandelion, mushroom, log (old, weak, exhausted).

Subgroup b comprises phytonyms that depict a human being's character and behavior. Phytonyms united in this subgroup have special function - they mark a person's 1) moral characteristics (**narcissus** – egoist), (**oak**- stubborn); 2) social-communicative characteristics (log, oak – unemotional, passionless), (**acantha, cactus, nettle** – malicious, stubborn); 3) intellectual characteristics (**oak, cork oak, log** – stupid, ignorant), (**burdock** – unapprehensive).

According to L.F. Putsileva, phytonyms of the second group are not anthropomorphic, i.e. they do not characterize human beings. They have metaphorical nature, for example: small amount of something – grain; starting point of something – root, seed, shoot; result of something – fruit;

L.F. Putsileva classifies phytonyms axiologically and singles out three subgroups in it: ameliorative, pejorative and neutral.

In the *subgroup a* “Appearance, Physical condition, Age” majority of the phytonyms have ameliorative connotation (rose, bud), but less of phytonyms possess pejorative connotation (mushroom, cabbage, spruce). Only a few lexemes possess neutral meaning. In the *subgroup b* “Character and Behaviour” all phytonyms have pejorative connotation (cactus, narcissus, burdock, etc.).

Researcher believes that it is difficult to classify phytonyms belonging to the second group „Phytonyms with non-anthropomorphic connotations” axiologically. They are mostly metaphorical and are used for characterizing abstract notions and phenomena (Putsileva 2008, cited in Kkhong, 2018: 95-98).

O.G. Rubtsova made a new classification of phytonyms in the thesis „Parmacophytonyms in different structured languages.” She singles out the following classes: 1) phytonyms used in medicine; 2) phytonyms used in everyday life; 3) smell and odour of the plants; 4) plant appearance; 5) location of the plant; 6) period of bloom; 7) colour of the plant; 8) faunistic lexis; 9) superstitions; 10) anthroponemes (Rubtsova, 2015 cited in Kkhong, 2018: 98-100).

2. 2. Phytonymic idims / Phraseophytonyms in French

Semantics of phraseophytonyms is of great interest. Phraseophytonyms figuratively describe objects, human beings, their characteristics, condition. Phraseological units with phytonymic components describe not only a person or a thing, but are indicators of the national worldview

and communicative behavior of native speakers. They reflect inner world of human beings, their emotions and relation towards the world. „[...] Every type of text, no matter it is folkloristic or belongs to modern literature, contains names of plants, flowers, berries, trees and their parts (root, leaf, etc.).[...] Phytonyms possess great connotative and metaphorical power“ (Fatushina, 2013: 421).

Phraseologisms with phytonymic components form phytonymic picture of the world, which is a part of the common language picture of the world. Most of the phraseologisms are of symbolic character and give implicit information about a person or a thing.

Names of plants, fruit or vegetables are found in many French argot phrases. The analysis revealed that meanings of most phraseophytonyms are negative. They are associated with concepts: success, failure, appearance, flattery, naivety, wealth, mockery, misery, etc. Besides, phraseophytonyms can characterize human beings (stupid, arrogant, mad, boastful, scornful, considerate, sincere, happy, beautiful, ugly, etc).

In this paragraph special attention is given to etymological study of French phraseophytonyms. Every phraseological unit has its own history. The study of etymology makes it easier to understand the meaning and symbolic value of the idiom. Some of the phraseophytonyms have vague meaning, for example: *une carotte* - a carrot, *un pissenlit*- a dandelion, *une poire* - a pear, *une pomme* – an apple, *un haricot* – a bean, *une fraise* - a strawberry, *une prune* - plum, *un oignon* - an onion, *un épinard*- a spinach, *un citron*- a lemon, *un chou* - a cabbage, *une pêche* - a peach, *une tomate* – a tomato.

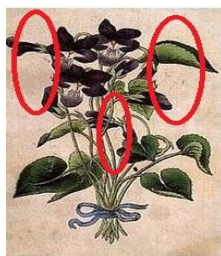
Phraseophytonym *Les carottes sont cuites* (literally “carrots are fried”) figuratively means “all is done,” “all is completed.” This expression dates back to the XVIIIth century. At that time the poor were fed by vegetables. One more expression with the same phytonym - „ne vivre que de carottes” appeared later. The phrase meant “living in poor condition.” “Carrot” had a derogatory meaning till the end of the XIX century. In the

same century phytonym acquired a more derogatory meaning „être mourant” – a death-like;

Phraseophytonym *Manger les pissenlits par la racine* (literally “to eat roots of a dandelion”) figuratively means “to die, “to be buried.” In the XIXth century it was believed that a dead person could reach the roots of certain plants. The reason why “dandelion” as a plant name was chosen for the phrase may be the following: Dandelion was a plant that grew faster on a grave than any other type of plant: poppies or lilacs. In G. Kenchoshvili’s dictionary “Symbols in Christian Art” interesting information is given about a dandelion. The author calls it a “bitter herb” and marks the readers’ attention towards its symbolic meaning. A dandelion is a traditional Christian symbol that is associated with grief/sorrow. This beautiful plant is often painted by Flemish and German painters of the medieval period. It depicts crucifixion of the Christ.

Phraseophytonym *Couper la poire en deux* (literally “to cut a pear in two”) figuratively means “to share something,” ”to come to a compromise.” This expression appeared in French from a literary work. In 1882 Félix Galipaux and Lucien Cressonnois wrote a sketch “La poire en deux,” where two characters were arguing about how to divide a poetic text equally. At the end of the sketch a phraseophytonym *Couper la poire en deux* is heard. They divide the text in two equal parts (four stanzas for each character) and stop arguing. But they leave the stage without uttering their parts.

Phraseophytonym *Il a les pieds en bouquet de violettes* (literally “to have your toes in a bouquet of violets”) figuratively means “to be happy and satisfied,” “to feel great relaxation.” The expression appeared in French language in the second half of XXth century. In French culture phytonym *violet* is associated with XIXth century French history (the violets of Napoleon). Violet was a symbol of “bloom” in the empire of Napoleon Bonaparte.

2.3. Phytonymic idioms / Phraseophytonyms in Georgian Language

The paragraph is devoted to the study of etymology of Georgian phytonymic idioms. Georgian language is rich in phraseophytonyms. This fact proves that Georgians have always had close connection with nature and plants.

A frequently used phraseophytonym in Georgian is “*tkemalze zis*” (literally “to sit on a sour plum tree and eat its fruit”). Figuratively the phraseophytonym means “an ignorant person,” “a silly person who can’t distinguish between right and wrong.” Because of its sour taste, sour plum is the least loved plant in Georgia. Many people do not consider it as a fruit at all. And if a person climbs the sour plum tree and eats its fruit, it means that something is wrong with his/her brain. A silly person is often addressed by “Are you sitting on a sour plum tree?” (Sakhokia, 1954: 167). Phraseophytonym “*Leghvia*” (literally “like a fig”) comes from Kakheti (a region in Eastern Georgia) and figuratively means “a lazy, idle, timid person who can not do his/her work properly.” It is a well-known fact, that a ripe fig is soft, softer than any other type of fruit and can take any shape. As a tree it is worthless; it is easily twisted or broken. It can’t be used as a building material or firewood. Hence are the phraseophytonyms “*moleghva*” (to run clumsily), “*moleghvili katsi*” (a clumsy man) (Sakhokia, 1950: 227).

Phraseophytonym “*kurebze khakhvi ar damachra*” (literally “you can’t cut onions on my ears”) is used as a threat by Georgians and figuratively means “you can’t defeat me!” Phraseologism has an

interesting history. In old times, slaves' ears were cut. It was a sign of slavery. In order to stop bleeding, onion was put on the cut. An onion had a healing effect. This tradition was known by every Georgian living in mountainous regions. Expression "kurebze khakhvis dachra" (to cut onion on somebody's ears) meant "to enslave someone." If the expression "kurebze khakhvi ar damachra!" is used by a person, he/she wants to say "You can't enslave me!" "You can't frighten or defeat me. I am strong enough!" (Sakhokia, 1955: 43-44).

Phraseophytonym "*Pantasavit chamosvla*" (literally "to fall like a wild pear") means "to come down in large amounts." It is a well-known fact that a wild pear has a great amount of fruit and when it is ripe, it comes down like rain. Expression "pantasavit tsviva" figuratively means "there is a great number of something" (Sakhokia, 1954: 84).

Chapter III. Phytonymic idioms with similar and different connotations consists of three paragraphs.

3.1. Semantically similar phraseophytonyms in French and Georgian.

Phraseologisms with phytonymic components form phytonymic picture of the world, which is a part of the common language picture of the world. Most of the phraseologisms are of symbolic character and give implicit information about a person or a thing. The mechanism of phraseologism creation is such: they are created by individuals and result from their mental processes. Later on, these mental processes are materialized in language. As E. M. Wolf mentions „Language reflects the person differently” (Wolf, 2002: 150). Language becomes unique in connection of culture. Contrastive analysis of phytonymic idioms is of great importance as it enables the researchers to see cultural, ethnic and mental differences existing between unrelated languages.

We classified various empirical material found in Internet sources and different dictionaries into semantically and conceptually similar French and Georgian phraseophytonyms. Mostly, our classification is based on the model of the conceptual classification proposed by M.V. Pimenova and O.N. Kondrateva (Pimenenova, ... 2011: 96-100), which includes the following conceptual groups: evaluative, social, human spiritual state expressing and dimensional. However, due to the abundance of empirical material, we have also added new conceptual groups: conceptual groups expressing cursing and blessing, agricultural crops, physical state, physiological need, tradition and culture, death. We also found it essential to separate perceptual (perception by sense) and subject concept groups from each other (the above mentioned authors consider them as a part of the cosmic concept group).

Evaluative concept group :

“*unvaluable*,” “*unworthy*,” “*valueless*,” “*useless*” in French are associated with the following plants: peanut, banana, cabbage grain, cherry, date, broad bean, straw, walnut, etc. *Ne pas valoir une cacahuète*⁴³ (literally “not worth a peanut”) figuratively “an unvaluable thing”; *Ne pas peser un grain* (literally “has a weigh of a grain”), figuratively 1) someone who is quick and nimble; 2) something that is unimportant; something that is tiny and unnoticeable (Bibileishvili, ... 2010: 258); *Gagner des dattes*⁴⁴ (literally “to get/earn dates”), figuratively “to get nothing”; In Georgian phraseologisms, the names of “leek” and “celery” are often found in connotation of something invaluable: *prasa – niakhuria* (literally “it is something like a leek / celery”) figuratively “It is something unimportant” (Sakhokia, 1954: 100); *Boloki da khbos tavi* (literally “a radish and a head of a calf”), figuratively “nothing” (Sakhokia, 1950: 35); *Tkemlis chirad michneva* (literally “to consider someone as a

43

<https://dictionnaire.reverso.net/francais-synonymes/ne+pas+valoir+une+cacahu%C3%A8te> (searched 10.11.18)

44 https://idioms_fr.ru.academic.ru/22537/gagner_des_dattes (searched 16.01.19)

dried sour plum”), figuratively “someone or something that has a little value; valueless (Sakhokia, 1954: 168); *Dampali kitris fasi* (literally “having a price of a rotten cucumber”), figuratively “having no value at all; useless (Sakhokia, 1950: 86);

In French concepts “*Price*,” “*Cost*” are connected with “pepper” and underline dearness of a thing. We found only one idiom of this type: *Cela est cher comme poivre*⁴⁵ (literally “as expensive as pepper”) figuratively “very expensive, very dear.” In Georgian phytonyms show how cheap the things are. Georgia has always been rich in fruits and vegetables and they have always had low price. Idiomatic expression: *nivris fasad* (literally “at a price of a garlic”) figuratively means “at a low price” (Sakhokia, 1954: 72); *bzis fasad*⁴⁶ (literally “at a price of box”) figuratively “to pay little for something” (Sakhokia, 1950: 212); *Kitrad ghirs, Kitris fasad ikideba*⁴⁷ (literally “has the price of a cucumber”) figuratively “is very expensive.” *Chalis fasad gakidva* (literally “to sell something at a price of straw”) figuratively means “to sell something at a low price,” “to give something for free” (Tsetskhladze, 2018: 80).

Conceptual group expressing physical state:

“*Drunk*,” “*Drunkard*” are associated with certain vegetables, fruits or plants in French: *Avoir sa prune* (literally “to have one’s own plums”) figuratively „to drink much” (Bibileishvili,... 2010: 442); *Avoir son bout de bois* (literally “to have a piece of wood”), figuratively “to be drunk” (Old French idiom) (Rey, ... 2015: 110); *Avoir l'air poivre* (literally “to have peppery expression on the face”), figuratively ”to be soaked” (Kadeishvili,... 2000: 128). In Georgian we found only one example of this type. *Khapia* is a type of vegetable, a pumpkin that was used by Georgians in old times as a bailer, taking out wine from a large (buried)

⁴⁵ <https://www.littre.org/definition/poivre> (searched 22.12.18)

⁴⁶ <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (searched 23.01.19)

⁴⁷ <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (searched 24.01.19)

wine-jar called „churi“. Figuratively „Khapia“ means a heavy wine drinker; a toper; a drunkard (Sakhokia, 1955: 191).

Perceptual (Perception by Sense) concept group:

In French concepts “Caution,” “Prudence,” “Foresight” are in connection with phytonyms: tree, salad, herbs, corn, pear, bark of the wood and onion. For example: *Jouer la carotte*⁴⁸ (literally “to play with carrots”) figuratively “to play carefully; to take no risks while playing; *Avoir (or envoyer, mettre dessus) toutes les herbes de la Saint-Jean* (literally “to have all the herbs of St. John”) figuratively 1. to do one’s best; 2. to take into consideration; to follow the rules (Bibileishvili,... 2010: 269); *Il a du foin aux cornes*⁴⁹ (literally “to have hay on the horns”) figuratively “a troublesome person, who should be avoided.” In Georgian - “*Ukare kakali*”⁵⁰ (literally “Throw nuts”) figuratively means “no matter how hard one tries, there is no way out.”

Group of social concepts:

Concepts expressing social state and status:

In French culture phytonyms: onion, radish, stick, flower, wheat, carrot, hay are connected with concepts “Poor,” “Penniless,” “Lack all.” For example: *Se nourrir d'un oignon*⁵¹ (literally “to feed on an onion”) figuratively “to be poor,” “to feed oneself badly.” *Être fleur* (literally “to be a flower”) argot, figuratively “to be penniless” (Caradec, 2005: 94); *Fauché comme les blés* (literally “to be scythed down like wheats”) figuratively “to be penniless” (Rey,... 2015: 83); *Manger son blé en vert* (literally “to eat green wheat”) (Old French idiom) figuratively “to waste money,” “to spend money in advance” (Kadeishvili,... 1998: 289). In Georgian culture the above mentioned concepts are connected with

⁴⁸ <http://www.cnrtl.fr/definition/carotte> (searched 20.11.18)

⁴⁹ <https://www.littre.org/definition/foin> (searched 28.11.18)

⁵⁰ <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (searched 23.01.19)

⁵¹ <https://www.lingvolive.com/ru-ru/translate/fr-ru/se%20nourrir%20d'un%20oignon> (searched 25.12.18)

phytonyms: bean, stem, twig / stick: *tsariel lobioze gadaivlis*⁵² (literally “will live on beans”) figuratively “ will have nothink to eat except beans” (Sakhokia, 1954: 102); *purze da tskalze kofna* (literally “to be on bread and water”) figuratively “ to be extremely poor” (Sakhokia, 1954: 103); *tsariel purze zis (tsariel purze ijda)*⁵³ (literally “to be on bread”) figuratively “ to be poor.”

Concepts “Wealth,” “Money,” “Carefree life” are connected with phytonyms in the following examples: *Avoir de l'oseille*⁵⁴- figuratively “to have money,” “to be rich”; *Avoir du blé en poche*⁵⁵ (literally “to have wheat in the pocket”) (argot) figuratively “to have a big pocket.” *En avoir noix* (literally “to have nuts”) figuratively “to have much jewellery and other valuables” (Bibileishvili, ... 2010: 367). Georgian phraseological unit *kvatza aqvs da kakalits* ⁵⁶ (literally “to have both stones and nuts”) figuratively means “to have everything”; Expressions *besavit aris, besavit aqvs* ⁵⁷ (literally «to have chaff») mean «to have more than is needed»; Expression *keris ormoshi chavardna* (literally “to fall in the barley”) figuratively meanss “to become rich unexpectedly” (Sakhokia, 1979: 676); In old times, in Georgia the number of wood chips indicated at the owner’s wealth. Thus an expression *didi nafoti mitsviva sakhlshi* (literally “a big wood chip is in my house) meant that a person was really rich (Sakhokia, 1950: 102); *Lemon* is a jargonic expression meaning “million.” One word is replaced by another, phonetically similar word to keep secrecy (Bregadze, 2013: 86).

⁵² <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (searched 24.01.19)

⁵³ <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (searched 25.01.19)

⁵⁴ <http://www.expressions-francaises.fr/expressions-a/2107-avoir-de-loseille.html?highlight=Wyjvc2VobGxlllQ> (searched 29.12.18)

⁵⁵ <http://www.cnrtl.fr/definition/bl%C3%A9> (searched 25.11.18)

⁵⁶ <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (searched 23.01.19)

⁵⁷ <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (searched 23.01.19)

Conceptual group expressing human spiritual State: The analysis showed that in both languages phraseophytonyms depict a person's strengths and weaknesses, his / her emotional condition, mood, etc.

Emotional Concepts:

The French saw some kind of similarities between concepts: “*Fury*,” “*Anger*,” “*Rage*,” “*Wrath*” and certain plants: mustard, cabbage, flower, coconut tree, moss, hay, sorrel, etc. *Faire monter la moutarde au nez à qn* (literally “to raise the mustard to the nose”) figuratively “to make someone angry” (Bibileishvili,... 2010: 357); *Travailler du chou* (literally “to prepare cabbage”) figuratively “to get crazy about something or someone” (Bibileishvili,... 2010: 106); *Avoir mangé de l'oseille* (literally “having eaten sorrel”) figuratively “to be upset / angry” (Bibileishvili,... 2010: 385); *Piler des oignons*⁵⁸ (literally “to chop onions”) (argot) “to make someone cry, to humiliate someone.” In Georgian the same concepts are closely connected with certain types of herbs and vegetables having bitter, unpleasant taste. Using such kind of herbs or vegetables makes a person behave extraordinarily. For example: *lentsofa* (*henbane*) (Lat. *Hyosciamus niger*) is a poisonous plant used as a drug. *Gizhana*, the same as *black nightshade* (Lat. *Belladonna*) is also a poisonous plant. If one uses them in small doses, they may have good medical effect, but if one overdoses, they may become poisonous and have lethal effect. People who behave strangely are often addressed in this way: “*lentsofa khom ar gichamia?*” (*Have you eaten henbane? – meaning “Are you crazy?”*) (Sakhokia, 1950: 226). Another form of address having the same meaning is: *Gizhana khom ar gichamia?* (*Have you eaten black nightshade?*) (Sakhokia, 1950: 64); *Ra ekalma uchkhvlita!* (literally: *What thorn pricked him!*) figuratively means “*Why is he / she so infuriated, what made him / her so angry?*” (Sakhokia, 1954: 106); *gatsitsmateba* (literally

⁵⁸ https://idioms_fr.ru.academic.ru/34937/piler_des_oignons (searched 17.01.19)

“to be like a garden cress’), figuratively “to get furious,” “to get irritated / angry” (Sakhokia, 1950: 56).

Phytonyms in French culture do not always have negative connotations. Many fruits and vegetables have positive connotations. These phytonyms are: bean, medlar, wood, leek, apple, turnip, grain, coconut tree, straw, the leaf of the palm, broad bean, etc. Concepts “*Winning*,” “*Victory*” are associated with the following phytonyms: *Des nèfles!* (literally “Medlars!”) figuratively “You can’t defeat me!” (Kadeishvili,... 1999: 909); *Abattre bien du bois*⁵⁹ (literally “to cut down woods”) figuratively “to do hard work.” *C’est comme des pommes* (literally “It is like apples!”) figuratively “You can’t defeat me!” (Bibileishvili, ... 2010: 430); *Emporter (lever, enlever) la paille* (literally “to take straw with oneself”) figuratively “to gain success,” “a famous person.” (Rey, ... 2015: 668); *Trouver la fève (au gâteau)* (literally “to find a bean in the cake”) figuratively 1. to find something desirable; to have luck, to be fortunate; 2. to open the case (Bibileishvili,... 2010: 227). Phraseological unit *Ver mogartvi danivruli badrijani* (directly “You couldn’t get garlicky eggplant!”) figuratively means “You couldn’t cheat me!” “You couldn’t get what you wished!” “You are lost!” (Sakhokia, 1950: 127); *balba ar momikharsho* (literally “You do not need to boil mallow for me”) figuratively “You can’t bit me,” “You can’t cut me with a sharp tool, so there is no need of putting a boiled mallow on the cut” (Sakhokia, 1950: 26-27); *kurebze khakhvi ar damachra, kurebze khakhvi ar damatalo*⁶⁰ (literally “You can’t cut onions on my ears”) figuratively “You can’t defeat me; I am not afraid of your threats; You won’t be able to enslave me!” (Sakhokia, 1955: 43-44).

Concepts “*Failure*,” “*Lack of success*” are associated with different fruits and vegetables in French and in Georgian: *Fendre du bois avec un*

⁵⁹ <https://www.littre.org/definition/bois> (searched 04.12.18)

⁶⁰ <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (searched 26.01.19)

*rasoir*⁶¹(literally “to cut wood with a razor”) figuratively “to use useless tools for doing something”; *Fruit sec*⁶²(literally “dried fruit”) figuratively 1. a student who failed at exams; a student leaving the school without a diploma; 2. a silly and unlucky person; *Tuer un âne à coups de figues (molles)*⁶³(literally “to kill a donkey throwing soft figs at it”) figuratively “to start doing something that endures long or is impossible to complete; *Glisser sur peau de banane* (literally “to slide on a banana skin”) figuratively “a failure caused by insignificant obstacles” (Kadeishvili,... 1998: 246); *Une guigne noire* (literally “black cherry”) figuratively “awful failure, “ill-fate” (Kadeishvili, ... 1999: 422). In Georgian Idiom “*Chalas echideboda*” (literally “to grip on straw”) figuratively means “to find something weak to hold on, especially in the hard period (Tsetskhladze, 2018: 80). *Khavsis chidili* (literally “to grip on a moss”) has the same meaning as the previous idiom (Sakhokia, 1955: 190). Idiom *Khavs echideba*⁶⁴- is of similar semantics “He grips on a moss- he hopes for something that is not reliable.”

Mental concepts:

Many phytonyms in French are associated with concepts “*Stupid,*” “*Silly,*” “*Ignorant,*” “*Strange:*” *Avoir l'air tomate*⁶⁵(literally “to have appearance of a tomato”) figuratively “silly”; (*Être*) *creux comme un radis* (literally “to be as hollow as a radish”) figuratively “an ignorant person” (Rey,... 2015: 788); *Quelle banane!*⁶⁶ (literally “What a banana!”) figuratively “How stupid is he!”; *Pomme à eau* (literally “a juicy apple”)

⁶¹ https://idioms_fr.ru.academic.ru/21588/fendre_du_bois_avec_un_rasoir (searched 17.01.19)

⁶² https://idioms_fr.ru.academic.ru/22444/fruit_sec (searched 11.01.19)

⁶³ <http://www.expressio.fr/expressions/tuer-un-ane-a-coups-de-figues-molles.php> (searched 13.11.18)

⁶⁴ <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (searched 30.01.19)

⁶⁵ <http://www.cnrtl.fr/definition/tomate> (searched 29.11.18)

⁶⁶ <https://www.icem-pedagogie-freinet.org/book/export/html/3209> (searched 27.11.18)

figuratively “a silly person” (Bibileishvili,... 2010: 429); *La reine des pommes*⁶⁷- (literally “the queen of apples”) figuratively “stupid, fool, senile.” *Bonne poire* (literally “a good pear”) figuratively “dolt” (Bibileishvili, ... 2010: 428); *Ne rien avoir dans le chou*⁶⁸ (literally “to have nothing in the cabbage) figuratively “silly, stupid.” Georgian Expression *ai, ina davade amat chkuas!* (literally “let me put henna on their brain!”) means “He is so silly” (Sakhokia, 1950: 8); Expression *balze zis da tkemals chams* (literally “to sit on a cherry tree and eat a sour plum”) figuratively means “He / she is stupid, can’t differentiate between wrong and right” (Tsetskhladze, 2018: 73); Expression *tkemalze zis* (literally “to sit on a sour plum tree”) has the same meaning as the previous phraseological unit (Sakhokia, 1954: 167); Expression *tavshi bze ukria* (literally “to have chaff inside the head”) figuratively means “he / she is brainless” (Sakhokia, 1950: 156); When somebody is addressed by *She kliavo!* (literally “You plum!), it means that the person is silly. This expression is jargonic and humiliating at the same time (Bregadze, 2013: 138).

3.2. French and Georgian phraseophytonyms having different content.

„Phytonyms are the fragments of the language picture of the world. They contain not only ethnocultural information about the plant, but they show axiological or stereotypical understanding. Nomination is both – the action of nominating and a cognitive process. At first a person perceives the subject and then nominates it (Garifulina,.. 2004). Nomination is conditioned by historical, geographic, cultural and other factors (Fatkulina, 2002). Phytonymic lexemes show transformation of

⁶⁷ https://idioms_fr_ru.academic.ru/26789/la_reine_des_pommes (searched 07.01.19)

⁶⁸ <http://www.expressions-francaises.fr/expressions-n/2685-ne-rien-avoir-dans-le-chou.html> (searched 08.01.19)

the reality into icons. The icons themselves turn into linguistic forms. Every society exists and develops in objective conditions, which causes differences in creation of words and their nomination“ (Fatkulina, ... 2016: 93).

While working on French and Georgian phraseophytonyms, we singled out idioms having different content and made their conceptual classification. In Georgian we found a great number of phraseophytonyms connected with *cursing and blessing*. Such kind of formulas did not contain phytonyms in French.

Cursing and blessing Conceptual Groups:

«Cursing / Swearing is a genre of folklore. It is based on the belief that a word has magic power. It is a formula that intends to cause misfortune, evil, doom, etc to another. Cursing is an obscene oath or a word that is used for devastating the evil, envier or stop goety against oneself (Shioshvili, 2016: 162). From ancient times people believed that a word had magic power and were sure that their cursing would be effective. In Georgian one can find many phytonyms in cursing formulas.

Concept „Cursing“: Shens erdoze balakhimts amosulao! (literally „Let no grass grow around your house!“) figuratively «Let god destroy your house and devastate your family members!» (Sakhokia, 1955: 67). This expression is a powerful cursing formula used by Georgians. In old times, in Georgia, especially in Kartli (one of the regions of Georgia) peasants lived in the houses with a flat earth roof called «erdos.» As soon as the grass grew on it, the peasants cut it, otherwise rain would enter the house. Grass grew on those houses, where no one lived; Expression *bzed da bred tsauva sakme* ⁶⁹ figuratively means «he/she won't be lucky.» Expression *shens toneshi chincharits amosulao!* (literally «Let the nettle grow in your oven») (Sakhokia, 1955: 67) has the same meaning as the previous one – Let no one stay alive in your family! This cursing formula

⁶⁹ <http://idioms.iliauni.edu.ge/?q=ka> (searched 23.01.19)

was popular in Kartli (one of the regions of Georgia). Georgians baked flat bread in cylindrical clay bread ovens. If nettle grew in the ovens, it meant that no one lived in the house, all members of the family were dead. The content of the expression is based on logic.

„Blessing is another oldest genre of folklore. Like cursing, it is based on the belief that a word has magic power“ (Shioshvili, 2016: 171). In Georgian culture there are too many examples of blessing. They are spread over the whole country from different regions of Georgia.

Concept „Blessing“ is found in the phraseological unit *ia da vardi gifenia* (literally «violets and roses are spread out in front of you») figuratively «Wish you all the best!» «Live without problems!». In Georgian society expression «*violets and roses are spread out in front of you*» was used even in the case when somebody departed and the host wished him good luck. Later this expression changed its meaning and today it is heard in situations like this: - *I won't stay with you! – Go away if you wish to go. Violets and roses are spread in front of you!* (Sakhokia, 1950: 183).

Group of social concepts:

Moral-ethical concepts:

Concept «Mercy»: *pilpilmokrili madli* (literally «peppered mercy») figuratively «grudged kindness» (Sakhokia, 1954: 86); *pilpils moakris*⁷⁰ (literally «to strew pepper on something») figuratively «to use bitter words against someone.»

Concept «Apology»: Georgian phraseologism *piri khisken miknia*⁷¹ (literally «to turn the face to the tree») is used as an apology to avoid evil or something bad.

Conceptual group expressing human spiritual State:

Emotional Concepts:

⁷⁰ <http://ena.ge/explanatory-online> (searched 29.01.19)

⁷¹ <http://ena.ge/explanatory-online> (searched 09.02.19)

Concept "Fear": Georgian idiom *tanze eklis askhma* (literally "to wear spines") figuratively means "to frighten someone, to scare someone" (Sakhokia, 1954: 162); *eklad daesva* – is afraid or embarrassed (Tsetskhladze, 2018: 80); *achinchvra tanis* (literally «to feel nettle touch on the body») figuratively «to feel startled or scared,» «to turn angry» (Sakhokia, 1979: 37).

Below given phraseophytonyms are characteristic to French language only and show their culture specific peculiarities.

Conceptual group expressing physiological need:

Concept «Sleep»: *Coucher dans le lit aux pois verts* (literally «to lie in bed full of beans») figuratively «to sleep in the open air.» (Kadeishvili,... 2000: 127); *Manger une (or la) soupe aux herbes (or à l'herbe)*⁷² (literally«to eat green soup») figuratively 1. to sleep in the open air 2. To get pleasure in nature; *Dormir comme une bûche* (literally "to sleep as a log") figuratively "a deep sleep" (Kadeishvili, ... 1998: 336);

Conceptual group expressing physical state with different concepts:

Concept «Appearance»: *N'avoir plus de mousse sur le caillou*⁷³ (literally«to have no moss on the stone») figuratively «to be bald» ; *N'avoir plus de mouton sur la cage* (literally «no more chickens on the cage») - to be bald (Bibileishvili, ... 2010: 356); *Avoir le melon déplumé*⁷⁴ (literally "to have the melon plucked") figuratively "a bald man"; *Jambes en forme des haricots vêts* (literally "to have legs like green beams") figuratively «to have crooked legs» (Kadeishvili,... 1999: 440).

72

<https://idioms.fr/ru.academic.ru/29078/manger-une-soupe-aux-herbes>
(searched 10.01.19)

⁷³ <https://idioms.fr/ru.academic.ru/4240/avoir-le-caillou-d%C3%A9plum%C3%A9>
(searched 17.01.19)

⁷⁴ <https://idioms.fr/ru.academic.ru/4376/avoir-le-melon-d%C3%A9plum%C3%A9>
(searched 12.01.19)

Conceptual group expressing death : *Manger les pissenlits par la racine*⁷⁵- dead and buried; *Mourir sur la paille* -(literally «to die on the straw») figuratively «to die in poverty» (Bibileishvili,... 2010: 388); *Mourir au coin d'un bois (or d'une haie)* (literally «to die in the forest or in the corner of a fence») figuratively «to die without anyone on the side» (Bibileishvili, ... 2010: 116); *Sentir (or sonner) le sapin* (literally «to feel spruce») figuratively «to feel death approach» (Bibileishvili, ... 2010: 471).

3.3. French and Georgian Phraseophytonyms having similar or different lexical components.

While working on French and Georgian phraseophytonyms, we came across both types of phraseophytonyms: phraseophytonyms with similar and different lexical components. But it should be noted, that the number of phraseophytonyms with different lexical components prevailed the number of phraseophytonyms with similar lexical components. It is quite logical as we were comparing phraseological units of two unrelated languages. We singled out two basic subgroups in them:

- 1) French and Georgian phraseophytonyms with different lexical components :

Subgroup a: idioms having different plant names in both languages.
For example: *Gagner des dattes*⁷⁶ (to gain dates) - *boloki da khbos tavi* (a radish and a head of a calf); *Casser la graine* (to break a seed) – *puris gatekha* (to break a bread) (Kadeishvili, ... 1999: 392); *Se taper la cerise*⁷⁷(to eat cherry) - *puris chama* (to eat bread); *Se faire la cerise* (to cook cherry) – *niorivit gaparva* (to sneak out like a garlic) (Rey, ... 2015: 153); *Oh, des dattes* - *mokharshuli tsabli khom ar ginda!* (Do you want

⁷⁵ <http://www.expressio.fr/expressions/manger-les-pissenlits-par-la-racine.php>
(searched 11.05.18)

⁷⁶ https://idioms_fr.ru.academic.ru/22537/gagner_des_dattes (searched 16.01.19)

⁷⁷ https://idioms_fr.ru.academic.ru/41271/se_taper_la_cerise (searched 12.01.19)

boiled chestnut?) (Bibileishvili, ... 2010: 154); *Causerie (or conversation) à batons rompus (to talk with brokem sticks) - mtis da baris tqves (to talk about all)* (Bibileishvili, ... 2010: 48); *Être rouge comme une tomate*⁷⁸-(as red as tomato) – *charkhalivit tsiteli (as red as beetroot)*; *La paille et la poutre (straw and beam) – tavis tvalshi zels and direns ver amcnevs (to notice no beam in oneself)* (Rey, ... 2015: 668).

Subgroup b: French and Georgian idioms whose equivalents contain no phytonyms: En avoir plein le coco (to fill something with coconut) (argot) – mutslis amovseba («to fill one's stomach») (Kadeishvili, ... 1998: 457); Mordre à la grappe (to bite a bunch of grapes) figuratively 1. to eat grapes from the bunch; 2. to become addicted; 3. to be trapped (Bibileishvili, ... 2010: 259); Envoyer dans les roses (to send to the roses) – zgartani gaadenina (“to knock someone down”) (Kadeishvili, ... 2000: 365); Compter les fèves⁷⁹ (to count the beans) – buzebis tvla chershi (“to count flies in the ceiling” “to do nothing”); C'est comme des dattes (It is like dates!) figuratively «It is impossible to happen!» (Caradec, 2005: 70); Faire chou blanc (to cook white cabbage) – martskhis gantsda, khelis motsarva (“to fail, to be unlucky or unfortunate”) (Kadeishvili, ... 1998: 430); Mi-figue, mi-raisin (or moitié figue, moitié raisin; ni figue, ni raisin) (Neither fig, nor grape) - arts tskalia, arc ghvino, arts zmaria, arts tskali (Neither water, nor wine; Neither vinegar, nor water) (Bibileishvili, ... 2010: 228); Marcher sur une mauvaise herbe (to walk on a weed) figuratively “to get on the wrong side of the bed” (Bibileishvili, ... 2010: 269); Garder une poire pour la soif⁸⁰ (to keep a pear for thirst) – shavi dghistvis shenakhva, gadadeba (to save for a rainy day).

⁷⁸ <http://www.linternaute.fr/expression/langue-francaise/330/etre-rouge-comme-une-tomate/> (searched 29.12.18)

⁷⁹ <https://www.lingvolive.com/ru-ru/translate/fr-ru/compter%20les%20f%C3%A8ves> (searched 25.12.18)

⁸⁰ <https://idioms.fr.ru.academic.ru/45249/une-poire-pour-la-soif> (searched 08.01.19)

2) *French and Georgian phraseophytonyms having similar lexical components: Avoir la tête comme une citrouille*⁸¹- (to have a head like a pumpkin) – *gograsavit gasivebuli tavi* (figuratively to be tired); *Ridé comme une pomme cuite (or une vieille pomme)*⁸²(wrinkled like a baked apple) – *shemtsvari vashlivit shechmukhnuli*; *Presser qn comme un citron (to squeeze like a lemon)* – *limonivit gamotsurva* (Kadeishvili, ... 1998: 440); *Pomme de discorde (the apple of discord)* - *gankhetkilebis vashli* (Kadeishvili, ... 2000: 133); *Ça ne vaut pas un trognon de chou* (it is not worth a cabbage) *kombostos murkadats ar ghirs* (figuratively “it is priceless”) (Kadeishvili, ... 2000: 642), (Surguladze, 2013: 255); *C'est chercher une aiguille dans une botte de foin*⁸³ (it is looking for a needle in a haystack) – *tivis zvinshi nemsis dzebna*;

⁸¹ <http://www.expressions-francaises.fr/expressions-a/1426-avoir-la-tete-comme-une-citrouille.html> (searched 12.

01.19)

⁸² https://idioms.fr.ru.academic.ru/38788/rid%C3%A9_comme_une_pomme_cuite (searched 07.01.19)

⁸³ <https://www.littre.org/definition/foin> (searched 28.11.18)

Conclusion

The analysis of the theoretical and practical material above leads us to the following conclusion:

- Idioms are part and parcel of French and Georgian languages. These short, laconic and metaphorical expressions depict long experience of a particular nation. Idioms may be either universal or culture specific. One of the main reasons that makes idioms difficult to be interpreted is their cultural specificity. Comparison of French and Georgian phraseophytonyms / phytonymic idioms shows similarities and differences existing between two unrelated languages.

- Language is a tool for understanding the world. Culture not only reflects the real world around humans and their living conditions, but a nation's social consciousness, lifestyle, traditions, value systems, and world views. Language is a coating material for culture. Idioms preserve history and cultural symbols of a nation.

- Contrastive analysis of French and Georgian phraseological units revealed functional, semantic and ethnopsychological peculiarities of idioms.

- Phraseological fund of French and Georgian languages is large. Phraseological units with phytonymic components make up a small part of phraseological fund. In spite of the fact that phraseological units have different origins, they have close connection with human beings and objects. Phraseological units with phytonymic components describe not only a person or a thing, but they are indicators of the national worldview and communicative behavior of native speakers.

- Phytonyms are one of the oldest and most important types of vocabulary. In the phraseological units with phytonymic component one can see inner world of the native speakers. The phraseophytonymic worldview represents one of the important elements of the emotional sphere, as well as the national language worldview, which is verbalized in specific forms for the ethnos. The analysis revealed that thanks to

phraseophytonyms we can get some insight into the historical and cultural moments that gave rise to them, to see how diverse is the inner world of human beings. Research proves that idioms are complex semantic formations and are an integral part of the linguocultural component.

- The analysis of French and Georgian Phytonymic idioms showed that they express different notions: success, failure, appearance, naivety, poverty, misery, thrift, mockery, stupidity, weakness of will, annoyance, etc. Besides they can characterise human beings: stupid, mad, proud, boastful, satisfied, happy, beautiful, ugly, sincere, faithful, etc. The empirical material found in both languages highlights the profound influence of the plant world on human consciousness.

- The research revealed the necessity of dividing the obtained expressions into idioms with positive, neutral and negative connotations, which we determined in percentage terms. We gathered 899 French phraseophytonyms. From them only 24,8% of phraseologisms had positive connotation, 5,3% of phraseologisms with phytonymic component were neutral and 69,8% of phraseologisms had negative connotation. The number of Georgian phraseophytonyms collected by us - is 348. From them only 22,7% of idioms had positive connotation, 3,7% of idioms were neutral and 73,6% had negative connotation. The analysis of French and Georgian phraseophytonyms revealed that most of the semantically complex expressions – idioms have negative connotations. Only a small number of phraseophytonyms bare positive connotation.

- The empirical material that was gathered by us from different internet sources and dictionaries, made it possible to classify idioms lexically and study their semantics.

Semantically two groups of phytonymic idioms were singled out by us:

- 1) French and Georgian phytonymic idioms with similar semantics;
- 2) French and Georgian phytonymic idioms with different semantics;

Lexically two more groups of phytonymic idioms were singled out: 1) Phytonymic idioms with different lexical components. They are subdivided into two smaller groups: a) subgroup a: idioms that contain different phytonyms in both languages; b) subgroup b: idioms, whose Georgian equivalents do not comprise phytonyms; 2) Phytonymic idioms with similar lexical components.

- The analysis showed that in Georgian idioms main phytonymic components are - the herbs used in medicine and in everyday life. In French the phraseophytonyms contain a great variety of vegetable and fruit names. These are the names of the plants that are used in everyday life or are spread in their geographic area. These plants are: a) vegetables: carrot, cabbage, onion, garlic, leek, bean, pea, lettuce, cucumber, tomato, potato, asparagus, spinach, sorrel, mushroom, pepper; b) fruit: strawberry, banana, apple, fig, grapes, peach, lemon, plum, cherry, melon, watermelon, berry, quince, coconut, pumpkin, olive, chestnut; c) trees and its parts: palm tree, coconut tree, medlar, pistachio, root, thorn, bark, moss, log, wood, twigs; d) flowers: dandelion, violet, gillyflower, pheony; e) herbs: parsley; f) grains: straw, hay, oats, etc.

The most frequently used plant names in Georgian phraseophytonyms are: a) grass: belladonna, mallow, nettle, thistles; b) trees and its parts: twigs, moss, nut shell, root, vine, tree, wood chips, thorn, bay tree, henna, dog rose; c) vegetables: cucumber, garlic, beetroot, aubergine, radish, pea, leek, bean, garden cress, cabbage stalk, pepper, onion; d) fruit: apple, quince, pumpkin, melon, nut, pear, sour plum, fig, dried fruit; e) herbs: coriander, celery; f) flowers: violet, rose, spring crocus/snowdrop, bud; g) grains and its parts: chaff, barley, bran, wheat, straw, etc.

- We studied the etymology of national, culture specific phraseophytonyms and emphasized the need of studying phytonymic idioms.

- Phytonyms were found in Georgian cursing and blessing formulas. In French, phytonyms were associated with the concept of „death.“ Such connections were not found in Georgian.

- In French trees and their parts are the phytonyms that are associated with «betrayal» and „superstition.“ Such kind of associations were not found in Georgian phraseophytonyms. We found the phraseophytonyms that arose identical associations in French and Georgian. In Georgian lexeme „tick“ has a function of a pillar but in French another lexeme „cane“ has the same function.

- Only Georgian language is characterized by phytonymical idioms that are used while threatening, apologizing or scaring someone.

- In French, phraseophytonyms are often used to characterize the following concepts: sleep, improvidence, appearance, fatigue, style and dress, power, danger, intelligence, modesty, frivolity, seduction etc. Phraseophytonyms can describe different types of skills and moods of human beings as well.

- In French there are a great number of phraseophytonyms that characterize appearance of human beings, but in Georgian such kind of phraseologisms were not found.

- Thus the phraseophytonymic worldview represents one of the important elements of the emotional sphere, as well as the national language worldview, which is verbalized in specific forms for the ethnos.

- Phraseophytonyms are actively used in the linguistic conceptualization of particular subjects or phenomena. Phraseological units with phytonymic components describe not only a person or a thing, but are indicators of the national worldview and communicative behavior of native speakers.

- Thus, culture is that complex whole that is made up by values, basic assumptions, beliefs and attitudes shared by an ethnic group. „Culture“ and „Language“ are tightly connected with each other. Language is a mirror of culture. Cultural peculiarities of a nation, wisdom of the

ethnos, its mentality and national individuality are well-preserved in phraseologisms / idioms. They are passed down from generation to generation through social interactions. Language is a «capsule» that keeps the memory of a culture and «nourishes» the language speakers with valuable knowledge.

The main findings and results of the thesis are presented in the following publications:

1. **„Results of Digital Teaching Methods in French Philology”**, CODFREURCOR 5th International Conference: XXI Century Challenges – Humanitarian and Social Sciences. Ilia State University, Journal EISH, p.84., ISSN:1987-8753, Tbilisi, 2018. <http://ojs.iliauni.edu.ge/index.php/eish/issue/view/29>;
2. **„Linguocultural Analysis of French and Georgian Phraseologisms”**, Batumi Shota Rustaveli State University, Materials of III Scientific Conference for Young Researchers and PHD Students, Batumi, 2017, p. 97-100. ISBN 978-9941-462-79-5;
3. **„Analysis of Phraseophytonyms in French and Georgian Languages“**, “Humanities in the Information Society - III,” International Conference Proceedings, Batumi Shota Rustaveli State University, Batumi, 2018. ISSN 1987-7625, ISBN 978-9941-462-86-3 (general), ISBN 978-9941-462-84-9 (part I), ISBN 978-9941-462-85-6 (part II). 2018. (is being printed);
4. **„L'étude étymologique des idiomes phytonymiques”**, co-author Professor Natalia Surguladze. Le linguiste, Revue internationale en science du langage, N 24/hiver 2018, Iran: Qom, pp. 33-40; ISSN 2251-970X;
5. **„Phytonymic idioms with similar and different connotations (Based on French and Georgian Phraseophytonyms)”**, co-author Professor Natalia Surguladze. NALANS, Journal of Narrative and Language Studies, An international Biannual Journal-ISSN: 2148-4066. Vol 7, No 13: December 2019. pp. 140-151. <http://www.nalans.com/index.php/nalans/article/view/177/113>;